

MEDYCINA DYDAKTYKA WYCHOWANIE

ISSN 0137-6543

ROK XLV

WARSZAWSKI UNIWERSYTET MEDYCZNY

NR 5/2013

Zespół redakcyjny:

Prof. dr hab. Stefan Kruś – redaktor honorowy
Dr hab. Marcin Grabowski – redaktor naczelny
Dr med. Maciej Janiszewski – z-ca redaktora naczelnego
Mgr Cezary Ksel – sekretarz redakcji
Mgr Magdalena Zielonka – korekta

Rada Programowa i Naukowa:

Prof. dr hab. Marek Krawczyk – Rektor Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, prof. dr hab. **Sławomir Majewski** – Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą, dr hab. **Sławomir Nazarewski** – Prorektor ds. Klinicznych, Inwestycji i Współpracy z Regionem, prof. dr hab. **Renata Górka** – Prorektor ds. Kadr, prof. dr hab. **Marek Kulus** – Prorektor ds. Dydaktyczno-Wychowawczych, prof. dr hab. **Mirosław Wielgoś** – Dziekan I Wydziału Lekarskiego, dr hab. **Marek Kuch** – Dziekan II Wydziału Lekarskiego, prof. dr hab. **Bożena Werner** – Prodziekan ds. Oddziału Nauczania w Języku Angielskim, dr hab. **Piotr Wroczyński** – Dziekan Wydziału Farmaceutycznego, prof. dr hab. **Piotr Małkowski** – Dziekan Wydziału Nauki o Zdrowiu, prof. dr hab. **Bolesław Samoliński** – Dziekan Centrum Kształcenia Podyplomowego, prof. dr hab. **Elżbieta Mierzwińska-Nastalska** – Dziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego.

Wydawca:

Warszawski Uniwersytet Medyczny,
Senacka Komisja ds. Informacji Naukowej i Wydawnictw

Adres redakcji:

ul. Żwirki i Wigury 61, 02-091 Warszawa
tel. (22) 57 20 615
e-mail: mdw@wum.edu.pl
http://mdw.wum.edu.pl

Zdjęcia:

Dział Fotomedyczny WUM
Prawa autorskie zastrzeżone. Żadna część publikacji nie może być powielana bez zgody Wydawcy. Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo redagowania i skracania tekstów.

Skład i druk:

Oficyna Wydawnicza WUM
ul. Pawińskiego 3, 02-106 Warszawa
tel. (22) 57 20 327, fax (22) 57 20 380
e-mail: oficynawydawnicza@wum.edu.pl
http://oficynawydawnicza.wum.edu.pl

Projekt okładki – Maja Sosnowska

Nakład: 500 egzemplarzy
CZASOPISMO JEST PUNKTOWANE W SYSTEMIE INDEX COPERNICUS

Z ŻYCIA WARSZAWSKIEGO UNIwersYTETU MEDYCZNEGO

Biuro Informacji i Promocji
5. edycja imprezy edukacyjno-naukowej
„Warszawski Uniwersytet Medyczny
Społeczeństwu Warszawy” 2
Cezary Ksel
Sukces naszej Uczelni w rankingach szkół wyższych..... 6
Rozmowa z prof. Edmundem Sieradzkim
o uruchomionej Aptece Szkoleniowej WF..... 7

Konferencje

Joanna Gajowniczek
Seminarium Bolońskie 10
Biuro Zarządzania Jakością Kształcenia
Q jak kultura jakości uczelni. O projekcie „Q: Kultura
Jakości Uczelni” 11
Joanna Gajowniczek, Artur Białoszewski
Konferencja „Dzień Kultury Jakości Uczelni” 12
Cezary Ksel
VIII Konferencja naukowa I Wydziału Lekarskiego..... 14
Cezary Ksel
9th Warsaw International Medical Congress
for Young Scientists..... 15
Rafał Machowicz, Wanda Gajzlerska, Agata Matysiak
II Ogólnopolska Konferencja
Studentów Uczelni Medycznych..... 16
Rozmowa z lek., mgr. farm. Wandą Gajzlerską –
Przewodniczącą Zarządu Samorządu Doktorantów WUM .. 18
Cezary Ksel
Konferencja „Ars Obstetricia. Wokół sztuki akuszerki” ..20
Biuro Informacji i Promocji
Certyfikat „Uberrima Fide”
dla Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego 21
Elwira Zielińska
Z Senatu WUM..... 22

ROZMOWY

Z prof. dr hab. Małgorzatą Kozłowską-Wojciechowską –
o znaczeniu opieki farmaceutycznej 23
Z prof. dr hab. Marcinem Wojnarem –
o systemie zarządzania jakością kształcenia WUM..... 26

KOMUNIKAT

Specjalistyczne kursy językowe
w Studium Języków Obcych WUM 29

DYDAKTYKA

Joanna Gotlib, Mariusz Panczyk
Kształcenie przez Internet
w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym
– doświadczenia własne..... 30

NAUKA

Terminy obron prac doktorskich..... 35

5. edycja imprezy edukacyjno-naukowej „Warszawski Uniwersytet Medyczny Społeczeństwu Warszawy”

19 maja Warszawski Uniwersytet Medyczny już po raz piąty zaprosił mieszkańców Warszawy na spotkanie z medycyną. Na Rynku Nowego Miasta w Warszawie ponad 100 jednostek Uczelni zaprezentowało 60 stoisk tematycznych.

Impreza edukacyjno-naukowa zatytułowana „Warszawski Uniwersytet Medyczny Społeczeństwu Warszawy” jest także od 3 lat Świętem naszej *Alma Mater*. Zgodnie z przyjętą tradycją, tego dnia Święto Uczelni rozpoczyna się przed budynkiem Rektoratu. O godzinie 9.00 Władze rektorskie, dziekańskie i administracyjne Uczelni z JM Rektorem prof. Markiem Krawczykiem na czele złożyły wiązanekę biało-czerwonych kwiatów pod Obeliskiem honorującym ponad dwustuletnie dokonania naszego Uniwersytetu.

Tegoroczna impreza po raz trzeci odbywała się na Rynku Nowego Miasta w Warszawie. O godz. 10.00 Jego Magnificencja Rektor Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego – prof. Marek Krawczyk dokonał otwarcia imprezy, witając wszystkich zgromadzonych na Rynku warszawiaków. Następnie Chór uniwersytecki zaśpiewał hymn naszej Uczelni, który w 2009 roku z okazji Jubileuszu 200-lecia został nam dedykowany przez jego autorów: Jacka Cygana i Miłosza Bembinowa.

W tym roku do uczestnictwa w imprezie zgłosiła się rekordowa liczba chętnych jednostek naszej Uczelni. Na 60 stoiskach tematycznych przygotowano ponad 100 prezentacji. Kliniki, Zakłady, Studenckie Koła Naukowe, Organizacje studenckie i Szpitale kliniczne przedstawiały swoje

osiągnięcia naukowe i nowinki medyczne oraz udzielały porad lekarskich. Odwiedzający piknik mogli wykonać m.in. podstawowy przegląd dentystyczny, zrobić punktowe testy skórne, wykonać badanie spirometrii i badania: EKG, USG ciąży, KTG czy USG tętnic szyjnych. Dużym powodzeniem cieszyły się także: badanie słuchu, pomiary ciśnienia tętniczego, cholesterolu czy poziomu cukru.

Wszyscy zainteresowani mogli obejrzeć model czaszki i schemat układu nerwowego, obejrzeć filmy z operacji neurochirurgicznych, multimedialną prezentację dotyczącą nowoczesnych metod chirurgii wewnątrznaczyniowej, posłuchać tętna płodu KTG, przejść kurs pierwszej pomocy na fantomach oraz właściwej obsługi Automatycznego Defibrylatora Zewnętrzny (AED), a także spróbować szycia chirurgicznego czy posługiwania się laparoskopem. Odwiedzając stoiska, warszawiacy mogli dowiedzieć się, jak prawidłowo dbać o zęby, przeciwdziałać chorobom nowotworowym, ćwiczyć przy dolegliwościach kręgosłupa. Była to okazja do przeprowadzenia rozmów z lekarzami wielu specjalizacji m.in.: ginekologami, pediatrami, kardiologami, chirurgami. Ponadto wszyscy zainteresowani mogli zwrócić się z poradą lub pytaniem z zakresu transplantologii, chorób zakaźnych, ortopedii, rehabilitacji, die-

tetyki, położnictwa, ratownictwa medycznego, endokrynologii, gastroenterologii, farmacji oraz promocji zdrowia.

Z myślą o młodszych uczestnikach pikniku, w Szpitalu Pluszowego Misia dzieci mogły leczyć swoje pluszowe maskotki, wykonać im zastrzyk, zrobić prześwietlenie czy opatrzyć skaleczenie.

Dużym powodzeniem cieszyły się stoiska: Zakładu Historii Medycyny WUM i Muzeum Historii Medycyny WUM oraz Zakładu Bioetyki i Humanistycznych Podstaw Medycyny WUM.

W trakcie tegorocznej imprezy można było zostać dawcą szpiku, dzięki rejestracji w powstałym przy Katedrze i Klinice Hematologii, Onkologii i Chorób Wewnętrznych WUM – Ośrodku Dawców Szpiku.

Przez cały dzień ze sceny udzielane były porady z dziedziny kardiologii, dermatologii, pediatrii, transplantologii czy chorób cywilizacyjnych. Wśród prelegentów byli wybitni naukowcy i specjaliści naszej Uczelni: prof. Grzegorz Opolski, prof. Zbigniew Gaciong, prof. Piotr Pruszczyk, prof. Sławomir Majewski, prof. Andrzej Radzikowski, dr hab. Lidia Zawadzka-Głós, dr hab. Agnieszka Szypowska, prof. Ewa Barcz, prof. Mirosław Wielgoś, prof. Rafał Paluszkiwicz, dr Emilian Snarski, prof. WUM Ewa Dmoch-Gajzler-ska, prof. Bolesław Samoliński, dr hab. Paweł Piątkiewicz oraz dr Michał Skalski.

Rektor WUM prof. Marek Krawczyk i Prorektor ds. Kadr prof. Renata Górską składają wieniec pod Obeliskiem

Władze Uczelni przy Obelisku upamiętniającym 200 lat nauczania medycyny w Warszawie

Prof. Marek Krawczyk wręczył listy gratulacyjne przedstawicielkom dwóch liceów, których największa liczba absolwentów została przyjęta na I rok studiów w WUM

Gwiazda tegorocznej edycji Pikniku WUM – Zbigniew Wodecki – zaśpiewał swoje największe przeboje

Po zakończeniu przemówienia dotyczącego Uczelni, w tym jej sukcesów i planów rozwoju, Jego Magnificencja Rektor wręczył listy gratulacyjne przedstawicielom dwóch liceów, które wykazały się wysoką jakością kształcenia kierunkowego, wyrażoną przez największą liczbę absolwentów przyjętych przez WUM w 2012 r. Dyplomy odebrały Panie dyrektor: II Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Batorego oraz IX Liceum Ogólnokształcącego im. Klementyny Hoffmanowej.

Na scenie prezentowały się także sekcje sportowe i taneczne Akademickiego Związku Sportowego, występował uczelniany Chór, odbył się pokaz ratownictwa medycznego przygotowany przez Zakład Ratownictwa Me-

dycznego WUM, a dzieci do zabawy w Szpitalu Pluszowego Misia zaprosił Oddział Warszawski Międzynarodowego Stowarzyszenia Studentów Medycyny IFMSA. Dodatkową atrakcją przygotowaną z myślą o najmłodszych uczestnikach pikniku był też konkurs wiedzy żywieniowej, do udziału w którym zgłosiło się wielu maluchów. Na scenie odbyły się: pokaz tańca w wykonaniu Formacji Tańca Towarzyskiego WUM czy budzące duże emocje występy osób tańczących zumbę. Pod koniec imprezy odbyło się losowanie nagród w konkursie z wiedzy na temat historii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Dla laureatów przygotowano zestawy pamiątkowych upominków.

Po godzinie 15.00 rozpoczął się koncert Zbigniewa Wodeckiego, który zaśpiewał swoje największe przeboje.

Spotkanie z mieszkańcami stolicy zakończył Rektor – prof. Marek Krawczyk wraz z Prorektor ds. Kadr – prof. Renatą Górską oraz Prorektorem ds. Dydaktyczno-Wychowawczych – prof. Markiem Kulusem, dziękując mieszkańcom Warszawy za wspólną zabawę oraz zapraszając na kolejną edycję tego wydarzenia.

Imprezę prowadzili: Urszula Chincz oraz Tomasz Kammel.

Organizatorem wydarzenia było Biuro Informacji i Promocji Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

Biuro Informacji i Promocji

Na zdj. od lewej: Tomasz Kammel, prof. Grzegorz Opolski, prof. Zbigniew Gaciong, prof. Piotr Pruszczyk, Urszula Chincz

Kilkakrotnie na scenie pojawiał się Chór Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Pokaz studentów Ratownictwa Medycznego

Występ Formacji Tańca Towarzyskiego WUM

prof. Edward Towpiak

Dyrektor Muzeum Historii Medycyny WUM

Stanowisko Muzeum Historii Medycyny pojawiło się na Pikniku Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego po raz pierwszy. Nie mogliśmy umieścić w namiocie cennych eksponatów, przygotowaliśmy więc ich pokaz komputerowy. Przedstawiliśmy niektóre starodruki, dawne dyplomy, grafiki, medale, exlibrisy, zdjęcia. Szczególne zainteresowanie wzbudziły rękopisy sygnowane przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Odwiedzający otrzymywali też re-

produkcje XVII-wiecznych miedziorytów o tematyce medycznej, znajdujących się w naszych zbiorach, zaopatrzone na odwrocie w podstawowe informacje o Muzeum. Zainteresowanie przeszło nasze oczekiwania, goście podchodzili do naszego stoiska niemal bez przerwy. Pytano przede wszystkim o plany wystawiennicze, lokalizację, a nawet proponowano przekazanie darów. Potwierdziła się wielka potrzeba istnienia Muzeum i duże oczekiwania warszawiaków z nim związane. Podobne wrażenia odnieśliśmy w noc poprzedzającą Piknik – po raz pierwszy uczestniczyliśmy w warszawskiej Nocy Muzeów.

dr Ewa Trzepla

Prezes Zarządu Centrum Medyczne WUM Sp. z o.o.

Centrum Medyczne Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego po raz kolejny przygotowało stanowisko, przy których uczestnicy imprezy mogli sprawdzić stan swojego zdrowia. Wykonywaliśmy pomiary: cukru, cholesterolu i pomiary ciśnienia tętniczego. Określaliśmy wskaźnik BMI. Dietetyk udzielał porad odnośnie zdrowego stylu życia oraz zasad prawidłowego odżywiania. Osoby palące mogły sprawdzić stan swoich płuc, wykonując spirometrię.

Prowadzone były badania densytometryczne, a także konsultacje walki z bólem. Informowaliśmy również o nowo otwartym Oddziale Stomatologii przy ul. Emilii Plater 21 w Warszawie. Każde dziecko otrzymało słodki upominek i naklejkę „Dzielny Pacjent”.

Podczas imprezy przebadaliśmy około 500 jej uczestników, przeprowadziliśmy około 900 badań i konsultacji. Działania nasze miały na celu zwiększenie świadomości wśród społeczności lokalnej, aby każdy z nas nauczył się poświęcać większą uwagę własnemu zdrowiu.

Na stoisku Kliniki Chirurgii Naczyniowej nie brakowało chętnych do badania USG tętnic szyjnych

Kurs szycia chirurgicznego był dużą atrakcją, ale i wyzwaniem

Studentki stomatologii podczas wykonywania przeglądu dentystycznego

Piknik WUM jak co roku przyciągnął tłumy chętnych, aby bezpłatnie wykonać profilaktyczne badania

dr Emilian Snarski Ośrodek Dawców Szpiku

Akcja rekrutacji dawców zorganizowana przez nasz Ośrodek podczas trwania pikniku była dużym sukcesem. Zarejestrowało się 91 dawców, w tym prowadząca imprezę Urszula Chincz wraz z mężem. Piknik był dla nas szansą dotarcia do dużej liczby osób – mieszkańców Warszawy, studentów. Rejestracja wśród dawców szpiku staje się coraz bardziej modna, czego dowodem było duże zainteresowanie naszą akcją. Najczęstszym pytaniem stawianym przez osoby myślące o rejestracji było – czy pobranie szpiku boli? Na to pytanie najlepiej odpowiadały były dawczynie szpiku – Ela Mieczkowska i Magda Chmielowiec – które zasiłowały szeregi wolontariuszy pomagających w rekrutacji innych dawców. Sywia Betz – była pacjentka naszej Kliniki też wspierała naszą akcję, trzy lata temu otrzymała przeszczep szpiku, teraz pomaga znaleźć dawcę dla innych osób. Ponadto wspierała nas pielęgniarka pani Małgosia oraz Agnieszka Turek, Patrycja Rusicka, Agnieszka Wieleba z EMSA, Paulina Jatczak z IFMSA oraz Agnieszka Stępień z BIiP WUM. Mamy nadzieję, że za rok również będziemy mogli uczestniczyć w tego typu akcji.

Magdalena Stusińska EMSA Warszawa

Stoisko Europejskiego Stowarzyszenia Studentów Medycyny EMSA Warszawa na tegoroczny Piknik WUM przygotowało propozycje zarówno dla dorosłych, jak i najmłodszych. Na dorosłych czekała ekipa projektu Transplantacje. Jest to autorski projekt propagujący transplantacje oraz wspierający zgodę na oddawanie narządów i tkanek do przeszczepienia. Członkowie EMSA udzielali odpowiedzi na wszelkie pytania dotyczące oddawania narządów i szpiku, zachęcali do podjęcia tej ważnej decyzji i zarejestrowania się w banku szpiku. Najmłodsi mogli wyleczyć swoje misie w Szpitalu Pluszowego Misia. Jak się okazało, nasz projekt Szpital Pluszowego Misia miał wymiar edukacyjny nie tylko dla dzieci, ale również dla ich rodziców, którzy dowiadywali się nowych informacji na temat działania sprzętu medycznego. Członkowie projektu „Best Buddy” przygotowali dla najmłodszych kolorowanki oraz zachęcali ich do namalowania laurek na Dzień Dziecka dla maluchów ze Szpitala przy Litewskiej.

Dla wszystkich chętnych sprawdzenia swojej wiedzy o stolicy, członkowie projektu Kulturalnia przygotowali zagadki o Warszawie.

SUKCES NASZEJ UCZELNI W RANKINGACH SZKÓŁ WYŻSZYCH

W maju opublikowane zostały dwa ogólnopolskie rankingi szkół wyższych. W obu Warszawski Uniwersytet Medyczny zajął czołowe miejsca.

Rektor WUM odbiera z rąk Prezesa PAN certyfikat w rankingu „Perspektywy” oraz „Rzeczpospolitej”

Rektor prof. Marek Krawczyk (w środku) z certyfikatem na Najlepszą uczelnię w grupie kierunków studiów – kierunek lekarsko-dentystyczny

Od lat rankingi uczelni wyższych są źródłem wiedzy nie tylko dla absolwentów szkół ponadgimnazjalnych podczas decyzji o wyborze szkoły wyższej oraz kierunku studiowania. Rankingi są również ważną informacją dla uczelni wyższych, świadczą o potencjale i pozycji uczelni akademickiej.

Przygotowany przez miesięcznik „Perspektywy” oraz dziennik „Rzeczpospolita” Ranking Szkół Wyższych już po raz czternasty poddał ocenie zarówno uczelnie państwowe, jak i niepaństwowe.

Wielkim powodem do satysfakcji jest przede wszystkim zajęcie przez naszą Uczelnię pierwszego miejsca w Rankingu Kierunków Studiów. Warszawski Uniwersytet Medyczny został najwyższej oceniony w dwóch grupach: Kierunki lekarskie i dentystryczne oraz Ochrona zdrowia. Natomiast w grupie kierunków Farmacja Warszawski Uniwersytet Medyczny uplasował się na drugim miejscu.

Ranking uczelni akademickich składa się z sześciu grup kryteriów: prestiżu, potencjału naukowego, efektywności naukowej, innowacyjności, warunków studiowania oraz umiędzynarodowienia studiów. W ogólnym rankingu uczelni akademickich Warszawski Uniwersytet Medyczny uplasował się na 11 pozycji, udowadniając stały progres i wzrost w rankingu w stosunku do lat ubiegłych.

Drugi z opublikowanych rankingów przygotował tygodnik „Polityka”. W tym rankingu Warszawski Uniwersytet Medyczny zajął pierwsze miejsce w kategorii uczelni medycznych oraz piąte wśród uczelni ogólnopolskich.

Ranking naukowy tygodnika „Polityka” uwzględnił 86 uczelni akademickich posiadających co najmniej dwa uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora, a ponadto mających obowiązek prowadzenia działal-

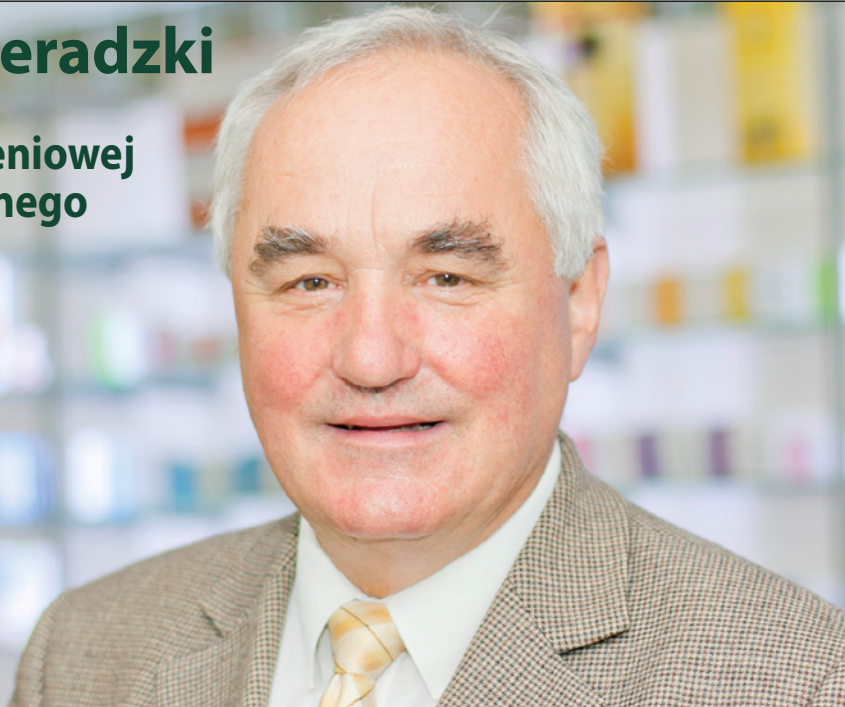
ności naukowej oraz publikowania jej rezultatów.

Opracowanie rankingowe „Polityki” stanowi pierwszy kompletny ranking naukowy uczelni akademickich w Polsce, jednocześnie jest podsumowaniem indeksowanych osiągnięć naukowych polskich uczelni do roku 2012.

Naukowy ranking „Polityki” został zbudowany na podstawie mierzalnych parametrów, używanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz przez Narodowe Centrum Nauki i Narodowe Centrum Nauki i Rozwoju. Parametry te uwzględniają tzw. indeksy Hirscha i listę filadelfijską. Brane były zatem pod uwagę m.in. zarówno wielkość uczelni, liczba zatrudnionych naukowców, czas istnienia uczelni i liczba publikacji w uznanych czasopiśmie.

*Oprac. Cezary Ksel
Redakcja „MDW”*

Prof. Edmund Sieradzki opowiada o głównych zadaniach Apteki Szkoleniowej Wydziału Farmaceutycznego

Panie Profesorze, otwarta w maju Apteka Szkoleniowa Wydziału Farmaceutycznego kończy pewien okres, podczas którego Władze Wydziału starały się, aby powstał tego typu obiekt.

Idea utworzenia apteki wydziałowej narodziła się już prawie 20 lat temu. Początkowe plany uruchomienia apteki związane były z rodzącą się wówczas w Polsce ideą opieki farmaceutycznej. Byliśmy wówczas przekonani, że apteka jest nam konieczna, tym bardziej że chcieliśmy również na naszym wydziale wprowadzić programy opieki farmaceutycznej oraz europejskie zasady dobrej praktyki aptecznej. Uznaliśmy, że najwłaściwszym miejscem, gdzie można realizować program opieki farmaceutycznej oraz zasady dobrej praktyki aptecznej jest właśnie apteka dydaktyczna bezpośrednio na wydziale. Trudno byłoby przekazywać oraz uczyć naszych absolwentów zasad dobrej praktyki aptekarskiej tylko na sali wykładowej. Poczyniliśmy wobec tego już wówczas pewne starania, aby utworzyć aptekę wydziałową, co ważne, miała

to być apteka ogólnodostępna, z prawdziwym pacjentem, prawdziwą receptą, apteka prowadząca prawdziwą działalność. Mimo że wówczas nie osiągnęliśmy sukcesu, to jednak cały czas mieliśmy na uwadze wprowadzenie idei apteki na naszym Wydziale Farmaceutycznym.

I Państwa marzenie ziściło się w tym roku...

Dzięki staraniom poprzedniego Dziekana Wydziału Farmaceutycznego, pana prof. Marka Naruszewicza, znalazły się pieniądze na zorganizowanie apteki, już nie ogólnodostępnej, ale apteki dydaktycznej dla studentów wydziału. To za sprawą wielkiej determinacji prof. Marka Naruszewicza, przy ogromnej przychylności Władz Uczelni – Rektora prof. Marka Krawczyka oraz Kanclerz mgr Małgorzaty Kozłowskiej możemy dziś wspólnie cieszyć się z tego sukcesu. Duże znaczenie ma również fakt, że apteka powstała z funduszy własnych Uczelni.

Mówił pan o niemal 20-letniej historii od pomysłu do otwarcia apteki na Wydziale Farmaceutycznym naszej Uczelni,

Uroczystość otwarcia **Apteki Szkoleniowej Wydziału Farmaceutycznego** odbyła się 23 maja 2013 roku. Na zaproszenie Dziekana Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej dr. hab. Piotra Wroczyńskiego przybyli Rektor Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego prof. Marek Krawczyk, Prorektor ds. Kadr prof. Renata Górska, Kanclerz WUM mgr Małgorzata Kozłowska, Prodziekani Wydziału Farmaceutycznego wraz z przedstawicielami innych Wydziałów naszej *Alma Mater*. Ponadto na uroczystości obecni byli Dziekan Wydziału Farmaceutycznego prof. Marek Naruszewicz, Wiceprezes Naczelnej Izby Aptekarskiej dr Marek Jędrzejczak, Wiceprezes Naczelnej Izby Lekarskiej dr Konstanty Radziwiłł, Prezes Warszawskiej Okręgowej Izby Aptekarskiej Alina Fornal.

Dziekan Wydziału Farmaceutycznego dr hab. Piotr Wroczyński podczas uroczystości otwarcia Apteki Szkoleniowej

Rektor prof. Marek Krawczyk podkreślił znaczenie Apteki Szkoleniowej w podnoszeniu jakości kształcenia farmaceutów

Znaczenie nowo otwartej jednostki omówił prof. Edmund Sieradzki

Prof. Małgorzata Kozłowska-Wojciechowska zapoznała Gości z programami edukacyjnymi wykorzystanymi w Aptece Szkoleniowej Wydziału Farmaceutycznego WUM

ale dzieje apteki dydaktycznej w Warszawie sięgają jeszcze o wiele dalej, bo początków XIX wieku.

Tak, i ma to ścisły związek z początkami nauczania medycyny w Warszawie. Zaczęę od pewnej historii związanej z powstaniem naszej *Alma Mater* oraz osobą prof. Józefa Celińskiego. Jak wiadomo, tenże prof. Celiński był jednym ze współzałożycieli naszej Uczelni, między innymi dzięki niemu w 1809 roku utworzono Wydział Akademicko-Lekarski w Warszawie. I na wydziale tym rozpoczęto również kształcenie farmaceutów. Prof. Celiński, który sam był farmaceutą i aptekarzem warszawskim, był jednym z tych, którzy szkolili przyszłych aptekarzy. Już wówczas prof. Celiński widział potrzebę utworzenia ga-

binetu farmaceutycznego. Tenże gabinet farmaceutyczny był swego rodzaju załącznikiem apteki dydaktycznej w tym okresie. Jego uruchomienie rzeczywiście przynosiło znakomite skutki, ponieważ przyszli farmaceuci nie tylko zdobywali wiedzę teoretyczną, ale w tymże gabinecie farmaceutycznym praktycznie uczyli się zawodu farmaceuty. W związku z tym, to co my to zrobiliśmy w tym roku, było niejako kontynuacją myśli i działań prof. Józefa Celińskiego.

Jakie są wobec tego główne zadania właśnie uruchomionej naszej wydziałowej Apteki Szkoleniowej XXI wieku?

Apteka Szkoleniowa Wydziału Farmaceutycznego będzie spełniała, w moim odczuciu, trzy podstawowe zagadnienia, które pozwolą na zdecydowanie lep-

sze przygotowanie naszych studentów do zawodu farmaceuty. Pierwsze z tych zagadnień dotyczy studentów trzeciego roku. Dotychczas nasi studenci po trzecim roku studiów odbywali miesięczną praktykę w aptekach poza Uczelnią. Mimo że dysponujemy programem przebiegu takiej miesięcznej praktyki, nie do końca jesteśmy w stanie śledzić, jak przebiega ona w każdej aptece. Mimo prawnego uregulowania przebiegu takich praktyk, w rzeczywistości w każdej aptece program ten był inaczej realizowany. Obecnie, wraz z uruchomieniem apteki wydziałowej, nasi studenci korzystając z niej, będą przygotowywani do odbycia tych praktyk zgodnie z najlepszymi wymaganiami, jakie stawiamy absolwentom. Nauczmy ich właściwego poruszania się w aptece,

Sala Ekspedycyjna Apteki Szkoleniowej

Trzy oddzielone stanowiska do obsługi w Aptece

Sala Komputerowa Apteki Szkoleniowej

Sala Komputerowa. Po prawej Pokój Konsultacji

przygotujemy ich do pracy związanej z obsługą programów komputerowych, przygotowujemy ich do właściwego odczytywania recept czy odpowiedniego rozmieszczania leków w aptece.

Drugie zagadnienie związane jest ze studentami na czwartym roku i wprowadzeniem wówczas zajęć z opieki farmaceutycznej. Korzystanie z Apteki Szkoleniowej nauczy studentów zasad prowadzenia prawidłowej opieki farmaceutycznej, w tym między innymi zasad prawidłowego komunikowania się z pacjentem, umiejętności zrozumienia pacjenta oraz doradzenia pacjentowi.

Proces ten kontynuowany będzie na piątym roku, ale – i to jest trzecie zadanie, na piątym roku nasi absolwenci odbywają zajęcia z przygotowania do 6-miesięcznego stażu w aptece – czyli zajęcia: farmacja praktyczna w aptece. Podczas tych zajęć pojawiają się

m.in. aspekty prawne związane ze statusem recepty, jak dokładnie realizować receptę, etc. Nasza apteka daje sposobność rzeczywistego przygotowania studenta do odbycia tego półrocznego stażu. Mając taką aptekę dydaktyczną, jesteśmy w stanie nauczyć naszego stażystę - przyszłego farmaceutę właściwego zachowania się w aptece, wpajając mu istotne elementy prawidłowego zachowania się farmaceuty, elementy dobrej praktyki aptecznej, tak aby mógł on później realizować je w swojej praktyce zawodowej.

Apteka Szkoleniowa zajmuje kilka pomieszczeń. Co się w nich znajduje?

Apteka Szkoleniowa zajmuje powierzchnię ponad 100 m². W jej skład wchodzi przede wszystkim Sala Ekspedycyjna, ze stołem ekspedycyjnym podzielonym na 3 części, oddzielone szybą, tak aby zwiększyć intym-

ność komunikacji farmaceuty z pacjentem (w naszym przypadku oczywiście będzie to student). Ponadto usługi farmaceuta – pacjent (student) będą prowadzone na siedząco. Takie rozwiązanie znacząco zwiększa komfort prowadzenia usług farmaceutycznych, jak również poprawia komfort komunikacji.

W kolejnym pomieszczeniu znajduje się Sala Komputerowa, z 15-toma stanowiskami komputerowymi. W niej studenci będą opracowywali określony przypadek kliniczny. Ponadto apteka posiada Pokój Konsultacji. Daje on dużo intymności, ponieważ będzie się mógł w tym pomieszczeniu znaleźć tylko farmaceuta i pacjent, i w tych warunkach prowadzona będzie konsultacja, usługa farmaceutyczna.

Dziękuję za rozmowę.

Rozmawiał Cezary Ksel

SEMINARIUM BOŁOŃSKIE

„Budowanie kultury jakości niezbędnym warunkiem efektywnego funkcjonowania wewnętrznego systemu zarządzania jakością kształcenia”

Proces Boloński jest ogólnoeuropejskim przedsięwzięciem międzyrządowym realizowanym w ścisłej współpracy ze środowiskiem akademickim, którego istotą są zmiany w systemach szkolnictwa wyższego w Europie – ich restrukturyzacja i harmonizacja. Harmonizacja nie oznacza wprowadzenia we wszystkich krajach jednakowych standardów, ale wypracowanie zasad współdziałania oraz wdrażanie mechanizmów porównywania rozwiązań funkcjonujących w Europie (w tym kwalifikacji i dyplomów), z uwzględnieniem różnicowania i autonomii poszczególnych państw i uczelni. Innymi słowy, Proces Boloński jest próbą zorganizowania systemu szkolnictwa wyższego w Europie tak, aby stał się on powszechnie zrozumiały i godny zaufania, a jednocześnie pozostał zróżnicowany.

Nazwa Procesu pochodzi od Deklaracji Bolońskiej, podpisanej 19 czerwca 1999 roku przez euro-

20 maja 2013 roku w Centrum Dydaktycznym WUM odbyło się Seminarium Bolońskie „Budowanie kultury jakości niezbędnym warunkiem efektywnego funkcjonowania wewnętrznego systemu zarządzania jakością kształcenia”. W spotkaniu, współorganizowanym przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji i Biuro Zarządzania Jakością Kształcenia Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, wzięli udział Prorektor ds. Dydaktyczno-Wychowawczych prof. Marek Kulus, przedstawiciele Władz diekańskich, kadra, studenci i doktoranci naszego Uniwersytetu oraz innych uczelni z całej Polski. Moderatorem Seminarium był prof. Marcin Wojnar, Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia.

pejskich ministrów odpowiedzialnych za szkolnictwo wyższe, która oficjalnie zapoczątkowała proces zmian i reform w szkolnictwie wyższym państw europejskich. W sygnowaniu porozumienia wzięło udział 29 krajów, w tym Polska. Ostatecznie, w realizacji jego założeń uczestniczy 47 krajów. Głównym celem Procesu było utworzenie do 2010 roku Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyż-

szego (ang. *European Higher Education Area*), w ramach którego państwa uczestniczące mają za zadanie wypracować czytelne zasady współdziałania w zakresie jakości kształcenia oraz uznawania osiągnięć akademickich. EOSW został oficjalnie inaugurowany w marcu 2010 roku na Konferencji europejskich ministrów ds. szkolnictwa wyższego. W kolejnych latach, realizacja postulatów Procesu Bolońskiego będzie kontynuowana już w ramach EOSW.

W Polsce, podobnie jak w innych krajach objętych programem „Uczenie się przez całe życie”, działa Zespół Ekspertów Bolońskich. Rolą Ekspertów jest promowanie założeń Procesu oraz pomoc uczelniom we wdrażaniu jego narzędzi. Ekspertów powołuje Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Uczestnicy majowego Seminarium mieli okazję wysłuchać wykładów trzech Ekspertów Bolońskich i wziąć udział w dyskusji na tematy związane z zapewnianiem jakości kształcenia w uczelniach wyższych. Dr hab. Marek Frankowicz, reprezentujący Uniwersytet Jagielloński, wygłosił prezentację pt. „Dlaczego szkoła wyższa powinna włączać uczenie się przez całe życie (*Lifelong Learning*) do swej misji i strategii?”. Prof. dr hab. Jadwiga Mirecka z Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego zaprezentowała wykład pt. „Wdrażanie zarządzania jakością w programach kształcenia oraz zarządzanie jakością na wydziale i w uczelni”.

Na zdj. od lewej: prof. Marek Kulus, mgr Joanna Gajowniczek, mgr Przemysław Rzodkiewicz, prof. Jadwiga Mirecka, dr hab. Marek Frankowicz, mgr Artur Białoszewski

Ostatnia prezentacja autorstwa mgr. farm. Przemysława Rzodkiewicz, Eksperta Bolońskiego oraz doktoranta Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego i członka Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, przybliżyła uczestnikom seminarium „Dobre i złe praktyki funkcjonowania we-

wnętrznego systemu zarządzania jakością kształcenia” na przykładzie uczelni zagranicznych.

Duże zainteresowanie Seminarium Bolońskim w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym to dowód i sygnał, jak ważna i aktualna jest tematyka związana z budową kultury jakości i we-

wnętrznym systemów zarządzania jakością kształcenia.

Artykuł opracowano wykorzystując materiały Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, źródło: www.ekspercibolonscy.org oraz www.jakosc-ksztalcenia.wum.edu.pl

mgr Joanna Gajowniczek
Biuro Zarządzania
Jakością Kształcenia WUM

Q jak kultura jakości uczelni

1 stycznia 2013 r. rozpoczęła się realizacja ogólnuczelnianego projektu pod nazwą: „Q: Kultura Jakości Uczelni. Rozwój systemu zarządzania jakością kształcenia w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt będzie realizowany do 31 grudnia 2014 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Kierownikiem Projektu Q jest prof. dr hab. n. med. Marcin Wojnar, Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia. W skład Komitetu Sterującego, któremu przewodniczy Prorektor ds. Dydaktyczno-Wychowawczych prof. dr hab. n. med. Marek Kulus, wchodzi Władze Dziekańskie, Kanclerz mgr Małgorzata Kozłowska, przewodniczący Samorządu Studentów i Samorządu Doktorantów. W realizację prac projektowych bezpośrednio włączyło się, jak na razie, ponad 200 osób, przedstawiciele całej społeczności akademickiej, w tym Uczelniani i Wydziałowe Zespoły ds. Jakości Kształcenia. Projekt zainicjowało i koordynuje Biuro Zarządzania Jakością Kształcenia WUM, przy wsparciu m.in. uczelnianego Biura Projektów, Biura Karier i Działu Informatyki.

Przedsięwzięcie, którego budżet wynosi 1 766 197 złotych, odpowiada na potrzeby Władz, kadry akademickiej, studentów, doktorantów, absolwentów i interesariuszy zewnętrznych

WUM. Stanowi odpowiedź na problemy zidentyfikowane w wyniku „inwentaryzacji” rozwiązań jakościowych funkcjonujących w Uniwersytecie, przeprowadzonej w 2011 r. Celem projektu jest wzmocnienie kultury jakości Uczelni, poprzez wdrożenie uczelnianego Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia, zgodnego ze standardami Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego, w tym:

- zwiększenie spójności, standaryzacji i skuteczności działań na rzecz jakości kształcenia w WUM;
- wzmocnienie i uregulowanie procesu zarządzania programami i efektami kształcenia w WUM;
- podniesienie efektywności zarządzania danymi na temat jakości kształcenia w WUM;
- poprawa przejrzystości i wiarygodności działań WUM w obszarze jakości kształcenia wobec społeczności akademickiej i interesariuszy zewnętrznych;
- wzrost zaangażowania społeczności WUM i interesariuszy zewnętrznych, w tym pracodawców, w uczelniane procesy zarządzania jakością kształcenia.

Projekt zakłada opracowanie kompleksowych procedur,

struktur i narzędzi zarządzania jakością kształcenia oraz zaangażowanie interesariuszy w budowę uczelnianej kultury jakości. W ramach projektu zaplanowano, m.in.:

- wdrożenie systemu IT do projektowania i przeglądu sylabusów przedmiotów (E-SYLABUS);
- uruchomienie wirtualnej „Platformy Q”;
- stworzenie kompleksowego systemu informacyjnego, w tym opracowanie lub rozwój: ankiety studenckiej, ankiety absolwentów, ankiety pracodawców, ankiety doktorantów, ankiety kadry akademickiej, ankiety studentów „Erasmusa”;
- wprowadzenie regularnych hospitacji zajęć dydaktycznych;
- powołanie Pracowni Ewaluacji Jakości Kształcenia;
- zainicjowanie działalności Rady Pracodawców;
- organizację konferencji „Dni Kultury Jakości Uczelni”.

Szczegółowych informacji na temat projektu udziela Biuro Zarządzania Jakością Kształcenia www.biurojakosci.wum.edu.pl. Zapraszamy również na stronę internetową projektu www.q.wum.edu.pl.

**Biuro Zarządzania
Jakością Kształcenia WUM**

Kultura Jakości Uczelni

Konferencja „Dzień Kultury Jakości Uczelni”

W dniu 21 maja 2013 r. odbyła się Konferencja „Dzień Kultury Jakości Uczelni”, zorganizowana w ramach projektu „Q: Kultura Jakości Uczelni. Rozwój systemu zarządzania jakością kształcenia w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Organizatorem przedsięwzięcia byli: Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia, prof. dr hab. Marcin Wojnar oraz Biuro Zarządzania Jakością Kształcenia Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

W konferencji wzięło udział ponad 130 osób zainteresowanych doskonaleniem jakości kształcenia: przedstawiciele Władz rektorskich, dziekańskich i administracyjnych, wykładowcy, pracownicy administracji, doktoranci oraz studenci wszystkich Wydziałów naszej Uczelni. Wśród uczestników znaleźli się członkowie Uczelnianego i Wydziałowych Zespołów ds. Jakości Kształcenia.

Konferencję uroczystie otworzył Prorektor ds. Dydaktyczno-Wychowawczych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego prof. dr hab. Marek Kulus. Wykład inauguracyjny na temat problemów zapewniania jakości kształcenia w warunkach reformy szkolnictwa wyższego, na przykładzie Uniwersytetu Warszawskiego, wygłosił dr hab. prof. UW Paweł Sępień – Pełnomocnik Rektora Uniwersytetu Warszawskiego ds. Jakości Kształcenia. Kolejnym wystąpieniem była prezentacja dobrych praktyk zapewniania jakości kształcenia na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym przedstawiona przez prof. dr hab. Marcina Wojnara – Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia oraz mgr Joannę Gajowniczek – Kierownika Biura Zarządzania Jakością Kształcenia WUM.

Następne wystąpienia poświęcone były prezentacji dotychczasowych wyników prac realizowanych w ramach projektu „Q”. Przedstawiono efekty prac poszczególnych zespołów roboczych zajmujących się E-Sylabusem (mgr Przemysław Rzodkiewicz, Ekspert Boloński), Ankieta

Prof. Marcin Wojnar, Pełnomocnik Rektora WUM ds. Jakości Kształcenia podczas otwarcia konferencji

Władze rektorskie reprezentował prof. Marek Kulus, Prorektor ds. Dydaktyczno-Wychowawczych

Organizatorzy oraz zaproszeni Goście uczestniczący w konferencji. Na zdj. od lewej: mgr Artur Białoszewski, prof. Marek Kulus, mgr Agata Wroczyńska (UW), dr hab. Paweł Włodarski, prof. Paweł Stępień (UW), prof. Marcin Wojnar, mgr Joanna Gajowniczek, mgr Przemysław Rzodkiewicz

Nauczyciele akademicki biorący udział w debacie „Pięciu wspaniałych. Czy wykładowca doskonały istnieje?”. Na zdj. od lewej: prof. Marek Jakóbiśiak, dr Barbara Baranowska, dr Justyna Kurkowiak, lek. dent. Emil Korporowicz, lek. dent. Renata Lenkiewicz, dr hab. Marek Kuch

Prof. Marek Jakóbiśiak (po prawej) oraz prof. Marcin Wojnar

Studencką (Maciej Pawliszewski, Przewodniczący Komisji Dydaktyki Samorządu Studentów WUM), Ankieta absolwentów i pracodawców (mgr Jakub Sokolnicki, Kierownik Biura Karier), Systemem Informacyjnym dotyczącym jakości kształcenia (dr hab. Piotr Tyszko, Przewodniczący Zespołu ds. Jakości Kształcenia I Wydziału Lekarskiego, członek Senackiej Komisji ds. Dydaktyki) oraz Platformą Q (mgr Joanna Gajowniczek). Moderatorem sesji był mgr Artur Z. Białoszewski.

W końcowej części konferencji przeprowadzona została debata „Pięciu wspaniałych. Czy wykładowca doskonały istnieje?” z udziałem nauczycieli akademickich, którzy uzyskali jedne z najwyższych ocen w ankiecie studenckiej na poszczególnych Wydziałach. Uczestnikami debaty byli prof. dr hab. Marek Jakóbiśiak (I Wydział Lekarski), dr hab. Marek Kuch (II Wydział Lekarski),

dr Justyna Kurkowiak (Wydział Farmaceutyczny), dr Barbara Baranowska (Wydział Nauki o Zdrowiu), lek. dent. Emil Korporowicz (Wydział Lekarsko-Dentystyczny), lek. dent. Renata Lenkiewicz (Wydział Lekarsko-Dentystyczny) oraz Aleksander Zarzeka (reprezentant Samorządu Studentów). Moderatorem dyskusji był prof. dr hab. Marcin Wojnar. Podczas debaty wykładowcy dzielili się swoimi doświadczeniami i dobrymi praktykami w zakresie dydaktyki, dyskutowano o sprawdzonych narzędziach i technikach prowadzenia zajęć, stosunku do studentów, a także możliwościach poprawy jakości kształcenia na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym. Po zakończeniu debaty nastąpiło uroczyste wręczenie dyplomów jej uczestnikom.

Zarówno debata, jak i poszczególne prezentacje przedstawione w ramach konferencji, spotkały się z pozytywną reakcją zgromadzonej publiczności, prowadząc do ożywionych dyskusji, które toczyły się również w kularach. Zainteresowanie i zaangażowanie społeczności akademickiej konferencją pozwala wierzyć, że jakość kształcenia jest jednym z priorytetowych kierunków rozwoju naszej Uczelni.

Zamykając obrady, prof. dr hab. Marcin Wojnar podziękował uczestnikom za przybycie oraz zaprosił na kolejną konferencję poświęconą jakości kształcenia w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym, która zaplanowana jest na wiosnę 2014 roku.

mgr Joanna Gajowniczek
mgr Artur Białoszewski
Biuro Zarządzania Jakością Kształcenia
WUM

VIII Konferencja naukowa I Wydziału Lekarskiego

Wydziałowe konferencje naukowe są prezentacją najbardziej znaczących osiągnięć naukowych pracowników, których dorobek w szczególny sposób wpłynął na pozycję Wydziału. Prace prezentowane podczas konferencji uzyskały nagrody naukowe Jego Magnificencji Rektora w 2012 roku.

Osma Konferencja naukowa I Wydziału Lekarskiego, odbywająca się 16 maja w Centrum Biblioteczno-Informacyjnym WUM, była potwierdzeniem doniosłej roli, jaką pracownicy naukowi tego Wydziału mają w kształtowaniu pozycji naukowej całej Uczelni, a także w rozwiązywaniu najważniejszych problemów współczesnej medycyny.

Tradycyjnie otwarcia konferencji dokonał Dziekan I Wydziału Lekarskiego prof. Mirosław Wielgoś, który jednocześnie pełnił funkcję Przewodniczącego Komitetu organizacyjnego konferencji. Prezentacji dorobku naukowego Wydziału dokonał Rektor Warszawskiego Uniwer-

sytetu Medycznego prof. Marek Krawczyk.

W programie konferencji znalazły się prezentacje wybranych prac naukowych, które 29 października 2012 roku zostały nagrodzone przez JM Rektora podczas Uroczystego posiedzenia Senatu.

Sesja pierwsza obejmowała prezentację prac, w formie mini-wykładów ekspertów, które uzyskały indywidualne nagrody naukowe JM Rektora WUM za 2012 rok. Były to prace:

- „Co nowego w onkologii eksperymentalnej? – state-of-the-art lecture” dr Magdaleny Winiarskiej (Zakład Immunologii WUM);

- „Nowe metody leczenia guzów neuroendokrynych z zastosowaniem terapii radioizotopowej – state-of-the-art lecture” dr hab. Jolanty Kunikowskiej i prof. dr hab. Leszka Królickiego (Zakład Medycyny Nuklearnej WUM);

- „Metodyka metaanaliz żywienia dzieci – state-of-the-art lecture”, której autorami byli prof. dr hab. Hanna Szajewska oraz dr Andrea Horvath.

Sesja druga pt. „Prezentacje nauk podstawowych” składała się z cyklu wykładów dotyczących osiągnięć pracowników I Wydziału Lekarskiego WUM w obszarze:

- ... fotodynamicznej terapii nowotworów – dr hab. Dominika Nowis, prof. dr hab. Jakub Gołąb – Zakład Immunologii;

- ... molekularnej genetyki medycznej – prof. dr hab. Rafał Płoski, dr hab. Paweł Krajewski – Zakład Genetyki Medycznej, Zakład Medycyny Sądowej;

- ... badań nad aspirynopornością – dr Marek Postuła, dr Agnieszka Kapłon-Cieślicka, dr Marek Rosiak, dr Agnieszka Kondracka, dr Agnieszka Serafin, prof. dr hab. Krzysztof J. Filipiak, prof. dr hab. Andrzej Członkowski, prof. dr hab. Grzegorz Opolski – Katedra i Zakład Farmakologii Klinicznej i Doświadczalnej, I Katedra

Dziekan I Wydziału Lekarskiego prof. Mirosław Wielgoś otworzył kolejną edycję wydziałowej konferencji naukowej

Rektor Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego prof. Marek Krawczyk podczas otwarcia konferencji

i Klinika Kardiologii, Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych i Endokrynologii.

- ... badań nad patogenezą stwardnienia bocznego zanikowego – dr Magdalena Kuźma-Kozakiewicz, prof. dr hab. Anna Barańczyk-Kuźma, dr Beata Kaźmierczak, dr Ewa Usarek – Katedra i Klinika Neurologii, Katedra i Zakład Biochemii.

Podczas ostatniej sesji „Prezentacje nauk klinicznych” wysłuchano doniesień na temat osiągnięć pracowników I Wydziału Lekarskiego WUM w obszarze:

- ... nowych metod pozyskiwania komórek krwio-

twórczych do przeszczepienia – dr hab. Grzegorz Basak, prof. dr hab. Wiesław Jędrzejczak – Katedra i Klinika Hematologii, Onkologii i Chorób Wewnętrznych;

- ... wczesnego wykrywania i leczenia powikłań narządowych u zakażonych HIV i HCV – dr Magdalena Dąbrowska, dr Tomasz Mikuła, dr Wojciech Stańczak, prof. dr hab. Janusz Cianciara, prof. dr hab. Alicja Wiercińska-Drapało – Klinika Hepatologii i Nabytych Niedoborów Immunologicznych;

- ... opieki położniczo-ginekologicznej nad pacjentkami po przeszczepieniu narządu – dr hab. Bronisława Pietrzak,

dr Anna Cyganek, prof. dr hab. Paweł Kamiński, dr Bożena Kociszewska-Najman, lek. Monika Szpotańska-Sikorska, dr Zoulika Jabiry-Zieniewicz, prof. dr hab. Mirosław Wielgoś – I Klinika Położnictwa i Ginekologii;

- ... chorób opłucnej oraz zakażeń dolnych dróg oddechowych wywołanych przez grzyby z rodzaju *Aspergillus* – dr hab. Rafał Krenke, dr Piotr Korczyński, lek. Elżbieta Grabczak, prof. dr hab. Ryszarda Chazan – Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych, Pneumonologii i Alergologii.

Cezary Ksel
Redakcja „MDW”

9TH WARSAW INTERNATIONAL MEDICAL CONGRESS for Young Scientist

Co roku niemal sto osób reprezentujących Komitet organizacyjny WIMC-u, studentów Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, przygotowuje wydarzenie, które staje się powoli świętem europejskich studentów medycyny. Mury naszej Uczelni w dniach 9-12 maja już po raz dziewiąty gościły uczestników tego wyjątkowego wydarzenia. Wyjątkowego, ponieważ organizowanego przez studentów dla studentów. Wraz ze wzrostem znaczenia i rangi WIMC-u, wzrastało też zainteresowanie konferencją wśród studiujących medycynę z całej Europy. Tegoroczna edycja Warsaw International Medical Congress for Young Scientists zgromadziła rekordową liczbę 800 uczestników. Jednak nie tylko ta liczba robi wrażenie. Studenci mogli wysłuchać niemal 500 prezentacji składających się na 27 sesji tematycznych, obejmujących całe spektrum zagadnień związanych z medycyną.

9. edycja Warsaw International Medical Congress for Young Scientists (WIMC) okazała się nie tylko wielkim sukcesem frekwencyjnym, ale też wydarzeniem na tyle znaczącym dla środowiska studentów medycyny, że zostało wpisane w poczet największych i najważniejszych konferencji tego typu w Europie.

Prestżu kongresowi dodał fakt jego otwarcia w Centrum Nauki Kopernik. Ceremonię poprowadzili Prezydent 9th WIMC Jan Łukasik wraz z Prezesem Studenckiego Towarzystwa Naukowego WUM i Przewodniczącą Komitetu Organizacyjnego 9th WIMC Joanną Ligocką. Władze Uczelni reprezentował Prorektor ds. Dydaktyczno-Wychowawczych prof. Marek Kulus. Wśród zaproszonych gości znalazł się także Opiekun Studenckiego Ruchu Naukowego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

– prof. Wiesław W. Jędrzejczak. Zwieńczeniem Ceremonii Otwarcia WIMC-u był wykład pt. „Fetus as a Patient – Position and Achievement of Medicine”, wygłoszony przez Dziekana I Wydziału Lekarskiego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego – prof. Mirosława Wielgosia, którego głównym tematem były najnowsze osiągnięcia w leczeniu w okresie życia płodowego.

Warsaw International Medical Congress for Young Scientists organizowany jest przez Studenckie Towarzystwo Naukowe

Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Samorząd Studentów WUM, IFMSA-Poland, EMSA, Erasmus Students Network.

Szczególnie znacząca wydaje się współpraca Organizatorów z Kołem Naukowym Prawa Medycznego i Farmaceutycznego „Ius et Medicina”, działającym przy Uniwersytecie Warszawskim. Dzięki tej kooperacji możliwe stało się po raz pierwszy przygotowanie warsztatów pod nazwą „Law & Medical Session”, podczas których studenci nie tylko otrzymali wiedzę teoretyczną związaną z aktami prawnymi, z którymi zetkną się przyszli lekarze i lekarze dentyści w swojej pracy zawodowej, ale, dodatkowo, w sesji „Law in action” mogli wykorzystać zdobytą wiedzę teoretyczną w praktyce.

Wyjątkowość tegorocznej edycji konferencji związana

była także z organizacją Sesji Noblowskiej, podczas której studenci dowiedzieli się o najnowszych odkryciach związanych z medycyną i fizjologią. Na tę część konferencji składały się trzy wykłady: „Pluripotent Stem Cells or There and Back Again”, który wygłosiła prof. Anna Ciemerych-Litwinienko (Uniwersytet Warszawski), „The New Challenge of Regenerative Medicine and Drug Discovery: Implementation of Induced Pluripotent Stem Cells” zaprezentowany przez prof. Leonorę Burzańską (Instytut Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej PAN) oraz „Advances in Renal Cancer Treatment” prof. Cezarego Szczylika (Wojskowy Instytut Medyczny).

Studenci mieli okazję wysłuchać także wykładów ekspertów. Wśród nich znalazły się prezentacje: prof. Leszka Pączka (WUM) „Challenges and Problems of

Transplantology in Present Days”, prof. Janusza A. Siedleckiego (Centrum Onkologii – Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie) „Neoplasm – Biomolecular Basis of the Disease”, prof. Johannes Holfelda (Innsbruck Medical University) „Myocardial regeneration by low energy shockwave treatment – a feasible alternative to stem cell therapy?”, prof. Magdaleny Szumskiej „Difficult Patients in medicine/practice”.

Oprócz bogatego programu wykładów i warsztatów, organizatorzy przygotowali wiele atrakcji dla uczestników kongresu, dzięki którym studenci medycyny z wielu krajów Europy mogli się nie tylko zintegrować, wymienić doświadczeniami i zainteresowaniami naukowymi, ale też poznać naszą Uczelnię oraz Warszawę.

Cezary Ksel
Redakcja „MDW”

II Ogólnopolska Konferencja Studentów Uczelni Medycznych

Dzień Matki to ważna data w życiu każdego młodego człowieka.

Można go obchodzić na różne sposoby, podkreślając w tym dniu szacunek dla trudu Rodzicielki włożonego w wychowanie i dziękować za ogrom matczynej miłości. Doktoranci pamiętają także o swojej *Alma Mater*, i, aby uświetnić ten dzień, zorganizowali konferencję sławiącą dobre imię Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, jednocześnie umożliwiając doktorantom z całego kraju zaprezentowanie prac naukowych ze swoich macierzystych Uczelni.

Odzew na zaproszenie Samorządu Doktorantów WUM był bardzo duży. Trzeba wziąć przy tym pod uwagę, że to dopiero druga edycja konferencji, a pierwsza była przeznaczona jedynie dla studentów Wydziałów Nauki o Zdrowiu (szczegółowa relacja w 6. nume-

rze Czasopisma „Medycyna Dydaktyka Wychowanie” z 2012 roku). O prężnym działaniu doktorantów na niwie nauki najlepiej może świadczyć fakt, iż z blisko setki uczestników, niemal 80% stanowiły zgłoszenia czynne. Prace pochodziły z większości wiodących

ośrodków medycznych (oprócz Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego najliczniej reprezentowane były: Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Śląski Uniwersytet Medyczny oraz Uniwersytety Medyczne w: Łodzi, Białymstoku, Poznaniu i Lublinie).

Uczestników konferencji przywitał Dziekan Wydziału Farmaceutycznego dr hab. Piotr Wroczyński

Gościem konferencji była Kierownik Studium Doktoranckiego I Wydziału Lekarskiego WUM dr hab. Katarzyna Życińska

Ogłoszenie wyników na najlepszą zaprezentowaną pracę

Oprócz sesji panelowych, organizatorzy konferencji zorganizowali Sesję plakatową

Splendoru konferencji dodały patronaty takich znamienitości jak: Prorektor ds. Dydaktyczno-Wychowawczych WUM prof. Marek Kulus, Kierownicy Studiów Doktoranckich dr hab. Katarzyna Życińska i prof. dr hab. Jacek Przybylski oraz Dziekan Centrum Kształcenia Podyplomowego prof. Bolesław Samoliński.

Oprócz walorów merytorycznych, na ogólne wrażenie wpływa także oprawa – prestiżu konferencji niewątpliwie dodała lokalizacja obrad w Centrum Bibliotecznno-Informacyjnym WUM.

Podczas oficjalnego otwarcia konferencji głos zabrali przedstawiciele Władz Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego: Dziekan Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Medy-

cyny Laboratoryjnej dr hab. Piotr Wroczyński oraz Kierownik Studium Doktoranckiego I Wydziału Lekarskiego WUM dr hab. Katarzyna Życińska, Kierownik Studium Doktoranckiego Wydziału Lekarsko-Dentystycznego dr hab. Sylwia Słotwińska oraz Przewodnicząca Zarządu Samorządu Doktorantów WUM mgr farm., lek. Wanda Gajzlerska.

Do wygłoszenia wykładu inauguracyjnego, poświęconego ważnym i zawsze aktualnym zagadnieniom rzetelności i wiarygodności badań naukowych, poproszony został dr Mariusz Panczyk z Zakładu Dydaktyki i Efektów Kształcenia Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

Następnie nadszedł czas na prezentację prac uczestników. Obrady toczyły się równocze-

śnie w czterech nurtach obejmujących dziesięć sesji (nauki podstawowe, kliniczne, onkologia, hematologia, farmacja, varia oraz sesja plakatowa). Aż trzy sesje były poświęcone różnym aspektom problematyki zdrowia publicznego – to bogactwo znajduje swoje korzenie w sukcesie zeszłorocznej konferencji, która była niezwykle cennym forum wymiany naukowej w tej dziedzinie wiedzy, i co jest dobrym prognostykiem dla dalszego, równie dynamicznego rozwoju corocznych spotkań doktorantów. Niezwykle cenne, że także w tym roku udało się zapewnić odpowiednio dużo czasu (kwadrans), aby bez pośpiechu przedstawić wszystkie aspekty prezentowanej pracy. Czas na prezentację, dyskusję,

ale przede wszystkim nieformalne rozmowy kularowe jest ogromnie ważny, aby uczestnicy, oprócz wymiany doświadczeń, mogli nawiązać kontakty, które w dobie coraz większego nacisku na projekty wielośrodkowe mogą przerodzić się w owocną współpracę.

Pomimo wyrównanego w obrębie sesji poziomu i nierzadko dużych trudności z wyborem, jurorom udało się wskazać w każdej z sesji najlepszą pracę. Specjalne wyróżnienie i nagrodę

ufundowaną przez Dziekana Centrum Kształcenia Podyplomowego WUM prof. Bolesława Samolińskiego otrzymała Edyta Stodółkiewicz z Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego za pracę „Podwyższony poziom czynnika prozakrzepowego tromboksanu B2 w ostrym zawale mięśnia serca jako predyktor zespołu no-reflow oraz rokowania w obserwacji bliskiej i odległej” (pełna lista laureatów znajduje się na stronie Samorządu Doktorantów WUM: www.zsd.wum.edu.pl, do odwiedzania której serdecznie zapraszamy).

zsd.wum.edu.pl, do odwiedzania której serdecznie zapraszamy).

Gdy obrady dobiegły końca, nagrody zostały wręczone, i ogłoszono zamknięcie konferencji, doktoranci udali się do domów, aby złożyć życzenia dumnym z ich osiągnięć Mamom. Ale i na twarzach ich *Almae Matres* zagościł pełen satysfakcji uśmiech.

*lek., mgr biol. Rafał Machowicz,
lek., mgr farm. Wanda Gajzlerska,
mgr Agata Matysiak*
Samorząd Doktorantów WUM

Rozmowa z **lek., mgr farm. Wandą Gajzlerską** Przewodniczącą Zarządu Samorządu Doktorantów WUM

Jaki cel stawiali sobie Państwo organizując II edycję konferencji, i na ile się udało go zrealizować?

Tegoroczna konferencja, podobnie jak i ubiegłoroczna, miała, oprócz oczywistego celu, jakim jest stworzenie okazji do zaprezentowania wyników swoich badań naukowych przed profesorami i przed innymi doktorantami, stać się pewnego rodzaju forum dla wymiany doświadczeń, idei naukowych i dyskusji, a przede wszystkim przestrzeni dla spo-

tkania doktorantów z całej Polski, zajmujących się różnorodnymi tematami badawczymi. Konferencja okazała się być ogólnopolską w pełnym tego słowa znaczeniu – jej uczestnicy przyjechali do Warszawy m.in. z Krakowa, Katowic, Białegostoku, Poznania, Gdańska i Szczecina. Atmosfera panująca podczas sesji naukowych, a także podczas przerw, toczone się żywiołowe dyskusje świadczą o tym, że nasz cel został zrealizowany, a konferencję można uznać za sukces.

Dlaczego zdecydowaliście się Państwo rozszerzyć zakres tematyczny poruszany podczas konferencji w porównaniu do jej pierwszej edycji?

Ubiegłoroczna konferencja skupiała się na tematyce zdrowia publicznego, a w aspekcie organizacyjnym była dla nas (Samorządu Doktorantów WUM) niejako pilotażowa. Byliśmy ciekawi odzewu ze strony doktorantów. Okazało się, że konferencja cieszyła się dużym zainteresowaniem, a uczestnicy przyjechali

na nią z całej Polski. Realna potrzeba takich spotkań skłoniła nas do tego, aby jej tegoroczna edycja skierowana była do szerszego grona doktorantów. Podczas konferencji prezentowane były prace zarówno z dziedzin teoretycznych, jak i klinicznych. Ich tematyka obejmowała m.in. onkologię, medycynę rodzinną, farmację i nauki o leku, biologię molekularną oraz zdrowie publiczne. 26 maja w Centrum Biblioteczno-Informacyjnym gościliśmy ponad 80 uczestników, zarówno aktywnych – prezentujących wyniki swoich badań, jak i biernych. Liczba ta niewątpliwie świadczy o tym, że inicjatywa organizacji II Konferencji Naukowo-Szkoleniowej Doktorantów Uczelni Medycznych była słuszna, a nasz wysiłek został doceniony.

Na konferencji wygłoszonych zostało kilkadziesiąt referatów. Które z nich wzbudziły największe zainteresowanie?

Wiele prac, zarówno w ocenie jury jak i uczestników, było bardzo interesujących. Ich tematyka była niezwykle różnorodna, co sprzyjało interesującym dyskusjom oraz wymianie spostrzeżeń i poglądów. W każdej sesji jury wyłoniło najciekawszą ich zdaniem i najlepiej zaprezentowaną pracę. Dla tych prac przewidziane były przez organizatorów nagrody książkowe. Dodatkowo, podczas uroczystego zakończenia konferencji, wręczone było grand prix konferencji dla najlepszej pracy: dyplom oraz książka, ufundowane przez Dziekana Centrum Kształcenia Podyplomowego WUM Pana prof. dr. hab. Bolesława Samolińskiego, trafiły do Pani Edyty Stodółkiewicz z Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego za wygłoszenie pracy pt. „Podwyższony poziom czynnika prozakerpowego tromboksanu B2 w ostrym zawałe mięśnia serca

jako predyktor zespołu no-reflow oraz rokowania w obserwacji bliższej i odległej.” Z kolei wśród słuchaczy prac dużym zainteresowaniem cieszył się temat zaprezentowany przez Pana Macieja Mularczyka pt. „Płeć palców. Proporcje długości palców w badaniach medycznych.” Możliwość przewidywania konsekwencji zdrowotnych na podstawie długości palców wzbudziła wiele emocji oraz chęci odczytania z dłoni jak największej liczby informacji.

Czy udałoby się wyróżnić zestaw problemów czy zagadnień szczególnie często poruszanych w prezentowanych pracach?

Tak jak już wspomniałam, prezentowane prace poruszały bardzo różnorodne tematy. Wyzwaniem był podział zgłoszeń na sesje tematyczne. Na tej podstawie możemy stwierdzić, że najliczniej reprezentowane były prace z zakresu szeroko pojętego zdrowia publicznego, które przedstawiane były aż w trzech sesjach. Ponadto często podejmowanym tematem prac jest onkologia oraz poszukiwanie terapii przeciwnowotworowych, a także kardiologia i choroby układu krążenia.

Miała Pani zapewne szansę uczestniczenia w licznych rozmowach kulturalnych z doktorantami z całej Polski. Jaki z tych rozmów rysuje się obraz możliwości naukowych i zawodowych stojących przed doktorantami uczelni medycznych w Polsce?

Konferencja taka jak ta, zorganizowana przez Samorząd Doktorantów WUM jest doskonałą okazją do wymiany poglądów i doświadczeń naukowych. Doktoranci przedstawiający swoje prace to osoby bardzo ambitne, pracowite oraz pełne zapału naukowego. Ich możliwości naukowe i zawodowe są w większości przypadków ściśle

związane z możliwościami jednostek naukowych, w których wykonywane są prace doktorskie. W ciągu ostatnich kilku lat zwiększyły się również możliwości zatrudniania doktorantów w ramach projektów naukowych, na które zostały pozyskane środki finansowe w postaci grantu. Przykładem może być tu projekt Team Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej. Wielu uczestników studiów doktoranckich już korzysta lub chciałoby uczestniczyć w takich projektach.

Jakie są główne problemy stojące przed doktorantami uczelni medycznych? Jakie widzą Państwo rozwiązania?

Trudno jest mówić ogólnie o problemach doktorantów. Niewątpliwie są one bardzo indywidualne i zależą od dziedziny naukowej, którą zajmuje się doktorant, miejsca wykonywania pracy doktorskiej, opiekuna naukowego i wielu innych czynników. Tematem, który zwykle pojawia się przy tego typu dyskusjach są problemy związane z finansowaniem badań naukowych. Ich rozwiązaniem może być ubieganie się doktorantów i ich promotorów o różnego rodzaju granty i stypendia. Z roku na rok pojawia się coraz więcej możliwości pozyskiwania środków na badania, powstaje coraz więcej programów finansowania nauki, jednak wciąż liczba stypendiów i grantów naukowych jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb i liczby doktorantów.

Jakie są dalsze plany Samorządu Doktorantów WUM?

Obecny Zarząd kończy już swoją kadencję. Korzystając z okazji chciałabym podsumować ten pracowity dla nas rok. Zorganizowaliśmy dwie konferencje naukowe, spotkanie informacyjne dla kandydatów na studia doktoranckie, spotkanie dla doktorantów I roku, liczne wydarzenia o charakterze integracyjnym

m.in. turnieje kęglarskie, spływ kajakowy, Spotkanie Wigilijne. To tylko niektóre z naszych inicjatyw. Bardzo wiele przedsięwzięć udało nam się już sfinalizować. Aktualnie staramy się o uchwalenie przez Senat naszej Uczelni opracowanego przez Zarząd Samorządu Doktorantów projektu

Kodeksu Etyki Doktoranta, nad którym prace trwały przez blisko rok. Jesteśmy również inicjatorami zmian w programie Przynależności Pedagogicznego – przedmiotu obowiązkowego dla wszystkich doktorantów naszej uczelni. Nasze pomysły i zdobyte doświadczenie prze-

każemy wkrótce Zarządowi kolejnej kadencji. Mam nadzieję, że większość z zapoczątkowanych przez nas projektów będzie kontynuowana.

Dziękuję za rozmowę.

Rozmawiał Cezary Ksel

ARS OBSTETRICIA Wokół sztuki akuszerskiej

W Komitecie Naukowym konferencji zasiadli m.in. prof. Piotr Małkowski – Dziekan Wydziału Nauki o Zdrowiu WUM, prof. nadzw. Ewa Dmoch-Gajzlerska – Prodziekan ds. Kierunku Położnictwo WNoZ, dr hab. Bożena Czarkowska-Pączek – Prodziekan ds. Kierunku Pielęgniarstwo WNoZ, prof. Michał Troszyński z Instytutu Matki i Dziecka.

Działające przy Zakładzie Dydaktyki Ginekologiczno-Położniczej dwa studenckie koła naukowe po raz kolejny przygotowały konferencję prezentującą piękno i niezwykłość zawodu po-

Z okazji Międzynarodowego Dnia Położnej, Studenckie Koło Naukowe Etyki oraz Studenckie Koło Naukowe Położnych zorganizowały Konferencję „Ars Obstetricia. Wokół sztuki akuszerskiej”, która odbyła się 7 maja 2013 roku w Centrum Dydaktycznym WUM.

łożnej. Pierwsza sesja konferencji obejmowała zagadnienia historyczne. Mgr Bożena Majkowska z Zakładu Dydaktyki Ginekologiczno-Położniczej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego w prezentacji „Kształcenie położnych w Warszawie” omówiła dwustuletnią tradycję nauczania

zawodu położnej, ze szczególnym uwzględnieniem dwudziestolecia międzywojennego. Okres ten jest dla historii położnictwa ważny ze względu na uchwalenie w 1928 roku Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o położnych, które m.in. normowało funkcjonowanie szkół położniczych oraz utworzenie w Szpitalu przy Karowej Warszawskiej Miejskiej Szkole Położnych – wyznaczającej nowoczesne standardy kształcenia akuszerskiego.

Kontynuacją wspomnień o Warszawskiej Szkole Położnych były trzy niezwykle wykładu

Prof. nadzw. Ewa Dmoch-Gajzlerska podczas obrad konferencji

Prof. Michał Troszyński zasiadał w Komitecie Naukowym sympozjum

Mgr Dorota Cholewicka otworzyła oraz poprowadziła konferencję

prezentujące sylwetki trzech absolwentek tej Szkoły. Maria Stachurska w referacie pt. „Matka Oświęcimskich Więźnierek” przypomniała losy Stanisławy Leszczyńskiej (1896-1972), w szczególności jej niezwykłą ofiarność i odwagę podczas uwięzienia w obozie koncentracyjnym Oświęcim-Brzezinka, mgr Anna Orzechowska wygłosiła wykład „Był to człowiek, o którym nie można zapomnieć”, przybliżający postać Marty Mioduszewskiej (1904-1996), z kolei mgr Monika Jodłowska-Sowińska opowiedziała historie związane z obecną na konferencji Panią Stefanią Hoch, zarówno te, dotyczące pomocy pielęgniarskiej udzielanej powstańcom w czasie Powstania

Konferencji towarzyszyła wystawa „Matka Matek. Stanisława Leszczyńska”

Warszawskiego, jak i niezwykłych dziejów powojennych, związanych m.in. ze służbą w Afryce w charakterze doradcy WHO przy ONZ, jako konsultant w krajach afrykańskich.

Stanisławie Leszczyńskiej poświęcona była także wystawa pt. „Matka Matek” prezentowana przed wejściem do Auli Wykła-

dowej im. prof. Janusza Piekarczyka.

Podczas kolejnej sesji zatytułowanej „Położnictwo w sztuce i zwyczajach” skupiono się na kulturowych aspektach pracy położnych oraz zmianach w postrzeganiu tego zawodu. Swoje referaty wygłosili: dr Barbara Mazurkiewicz, dr Maria Turowska, mgr Dorota Cholewicka oraz dr Grażyna Bączek.

Konferencję zakończyła sesja „Położna a nauka”, podczas której wysłuchano prezentacji p. lic. Moniki Romanowskiej, p. lic. Ewy Bilińskiej, mgr Marty Ciarciańskiej oraz mgr Beaty Bienkowskiej.

Cezary Ksel
Redakcja „MDW”

Certyfikat „Uberrima Fide” dla Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Warszawski Uniwersytet Medyczny już po raz szósty otrzymał tytuł Uczelni chroniącej własność intelektualną, przyznawany dotychczas w postaci Certyfikatu „Uczelni walczącej z plagiatami”. Wyróżnienie, z ramienia naszego Uniwersytetu, odebrała Prodziekan do spraw studenckich I Wydziału Lekarskiego WUM – prof. Barbara Górnicka. Uroczystość wręczenia odbyła się 23 maja 2013 roku.

Procedury ochrony własności intelektualnej funkcjonują w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym od ponad siedmiu lat. Nasza Uczelnia przystąpiła do ogólnopolskiego systemu antyplagiatowego w połowie 2006 roku. Pierwsza uroczystość wręczenia Certyfikatów odbyła się w kwietniu 2008 roku i wówczas Warszawski Uniwersytet Medyczny po raz pierwszy

otrzymał tytuł „Uczelni walczącej z plagiatami”, powtarzając ten sukces przez kolejne pięć lat.

Od tegorocznej edycji wyróżnienie dla uczelni, które w swoich działaniach w sposób wzorowy spełniły kryteria procedur ochrony własności intelektualnej, realizowane jest pod godłem „Uberrima Fide”.

Otrzymał przez Warszawski Uniwersytet Medyczny Certyfikat „Uberrima Fide” potwierdza, że stosowane na Uczelni procedury ochrony własności intelektualnej spełniają najwyższe europejskie standardy. Wszystkie prace dyplomowe powstające na Uczelni poddawane są kontroli oryginalności z wykorzystaniem cyfrowego systemu weryfikacji tekstów, a funkcjonujące procedury zapewniają ochronę prac dyplomowych studentów, sta-

nowiąc istotny element strategii zapewniania jakości kształcenia realizowanej przez Uczelnię. W tym roku Certyfikaty otrzymało 16 uczelni i 3 wydziały. Certyfikat jest ważny przez rok od daty przyznania i upoważnia do wydania każdemu absolwentowi indywidualnego dyplomu „Uberrima Fide”.

Uroczysta gala wręczenia Certyfikatów odbyła się podczas konferencji „Przeciwdziałanie plagiatom na uczelniach sposobem na poprawę jakości kształcenia. Publiczna baza prac dyplomowych i ogólnopolski system antyplagiatowy w perspektywie zmian w ustawie – Prawo o szkolnictwie wyższym”. Spotkanie zorganizowała Fundacja im. Augustyna-Jeana Fresnela.

Biuro Informacji i Promocji

Z Senatu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

22 kwietnia 2013 roku

1. Gratulacje, nominacje.

JM Rektor wręczył akt powołania Pani dr hab. Sylwii Słotwińskiej do pełnienia funkcji Kierownika Studium Doktoranckiego Wydziału Lekarsko-Dentystycznego.

2. Logo Muzeum Historii Medycyny Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

Senat pozytywnie zaopiniował logo Muzeum Historii Medycyny Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

3. Logo Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

Senat pozytywnie zaopiniował logo Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

4. Sprawy Wydziału Farmaceutycznego.

Senat zatwierdził uruchomienie na Wydziale Farmaceutycznym z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej studiów w języku angielskim, na kierunku farmacja, pod nazwą English Pharmacy Division, na rok akademicki 2014/2015.

5. Sprawy dydaktyczne.

Senat uchwalił:

- zasady i tryb postępowania rekrutacyjnego na I rok studiów na rok akademicki 2014/2015;
- warunki i tryb rekrutacji na studia doktoranckie stacjo-

narne i niestacjonarne w roku akademickim 2013/2014;

- Regulamin Studiów Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego;
- Regulamin Studiów Doktoranckich Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

6. Sprawy Wydziału Lekarsko-Dentystycznego.

Senat pozytywnie zaopiniował Logo Wydziału Lekarsko-Dentystycznego;

Senat pozytywnie zaopiniował:

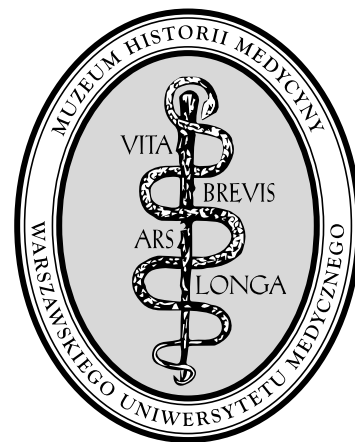
- powołanie Pani prof. dr hab. Renaty Górskiej na stanowisko Kierownika Zakładu Chorób Błony Śluzowej i Przyzębia;
- powołanie Pani dr hab. Ewy Swobody-Kopeć na stanowisko Kierownika Zakładu Mikrobiologii Stomatologicznej.

7. Sprawy Wydziału Nauki o Zdrowiu.

Senat pozytywnie zaopiniował osobę prof. dr. hab. Piotra Małkowskiego, jako kandydata Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego na członka do Krajowej Rady Akredytacyjnej Szkół Pielęgniarek i Położnych.

8. Omówienie najważniejszych spraw bieżących Uczelni.

JM Rektor poprosił Prorektora ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą – Pana prof. dr. hab. Sławomira Majewskiego o przedstawienie wyników ankiety naukowo-dydaktycznej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego za rok 2012.

Logo Muzeum Historii Medycyny Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Logo Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Logo Wydziału Lekarsko-Dentystycznego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Z ankiety naukowo-dydaktycznej za 2012 rok wynika, że jednostkami o największej efektywności działania w/w zakresie są w następujące jednostki naukowo-dydaktyczne Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego:

1. Klinika Dermatologii i Wenerologii II Wydziału Lekarskiego,
2. Zakład Genetyki Medycznej I Wydziału Lekarskiego,
3. Klinika Pediatrii I Wydziału Lekarskiego,
4. Zakład Transplantologii i Centralny Bank Tkanek,
5. Klinika Neurologii Wydziału Nauki o Zdrowiu,
6. Zakład Badania Środowiska Wydziału Farmaceutycznego,
7. Klinika Neonatologii i Intensywnej Terapii Noworodka I Wydziału Lekarskiego,
8. Zakład Diagnostyki Laboratoryjnej i Immunologii Klinicznej Wieku Rozwojowego,
9. Zakład Immunologii,
10. I Katedra i Klinika Kardiologii.

mgr Elwira Zielińska
Biuro Organizacyjne WUM

Rozmowy

Rozmowa z prof. Małgorzatą Kozłowską- Wojciechowską

Kierownikiem Zakładu
Opieki Farmaceutycznej WUM

o znaczeniu opieki farmaceutycznej

Pani Profesor, proszę powiedzieć, dlaczego w ciągu ostatnich lat znaczenie opieki farmaceutycznej tak gwałtownie wzrosło?

Opieka farmaceutyczna stała się szansą dla farmaceutów na to, aby poprawić sytuację zawodu farmaceuty, a przede wszystkim zmienić postrzeganie magistrów farmacji, jako ludzi o bardzo dobrym wykształceniu, a nie osób będących tylko sprzedawcami na terenie apteki. Opieka farmaceutyczna ma swoje korzenie na zachodzie – Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Kanadzie, Australii. Obecnie już w wielu różnych krajach jest ona elementem narodowych programów zdrowia.

A jak jest w Polsce?

W Polsce chcielibyśmy, aby opieka farmaceutyczna stała się bardzo istotną częścią wpływającą na poprawę jakości farmakoterapii, zarówno pacjentów ambulatoryjnych, jak również pacjentów szpitalnych. Jednak problem w mojej opinii – podkreślił, opinii nie farmaceuty, a lekarza zatrud-

nionego na Wydziale Farmaceutycznym WUM – polega na tym, że nasi polscy studenci farmacji, kończąc studia naładowani gigantyczną ilością wiedzy, stykają się niestety z trudną polską rzeczywistością na terenie aptek.

Jaka jest ta polska rzeczywistość?

Kiepska. Na szczęście wciąż farmaceuci postrzegani są przez społeczność jako zawód zaufania

publicznego, jako zawód ludzi posiadających dużą wiedzę, szczególnie na temat leków. Polacy to widzą i czują. Ale praca apteczna, bo o niej tu mówimy, niestety zderza tych młodych ludzi z rzeczywistością, w której dochód jest na pierwszym miejscu. Chętni do pracy, pełni zapału i wiary w to, że można pomóc ludziom, młodzi absolwenci farmacji brutalnie konfrontują się z tą rzeczywistością biznesową. Tymczasem oni naprawdę są specjalistami w dziedzinie leków, specjalistami mającymi wiedzę dotyczącą stosowania bezpiecznego leku – i tak powinni być postrzegani.

Gdzie, według Pani Profesor, może leżeć klucz do rozwiązania tych trudności?

Regulacje dotyczące polityki lekowej państwa w odczuciu farmaceutów są regulacjami, które działają na ich niekorzyść. Ponadto, nie zgadzam się z moimi kolegami lekarzami obawiającymi się, iż realizowanie opieki farmaceutycznej będzie oznaczało wejście farmaceutów w kompetencje lekarzy.

Czyli opowiada się Pani za współpracą?

Oczywiście. To nie ma nic wspólnego z konkurencją, dlatego że lekarz jest od stawiania diagnozy i ustalania procesu terapeutycznego pacjenta na podstawie tejże diagnozy, natomiast farmaceuta jest osobą, która musi tę dyspozycję lekarską wpisać w wiele innych działań, które pacjent chce podjąć. Warto w tym miejscu wspomnieć o rynku leków OTC, czyli leków, które nie są wydawane z przepisu lekarza tylko na życzenie pacjenta. Ktoś nad tym rynkiem, aby był on dobrze, słusznie i właściwie wykorzystany, musi mieć pieczę. I do tego powołany jest farmaceuta. Proszę zauważyć, ostatnie trendy Światowej Organizacji Zdrowia i UE mówią o tym, że mamy przygotowy-

wać społeczeństwa do procesu samoleczenia. Co to w praktyce może oznaczać? To mianowicie, że musi istnieć ktoś, kto dokona weryfikacji stanu pacjenta, czy faktyczne dolegliwości pacjenta – często przez niego samego wyolbrzymiane – kwalifikują go do leczenia ambulatoryjnego bądź szpitalnego, czy też wystarczą domowe sposoby leczenia. I tę weryfikację samo diagnozowania się pacjenta powinien prowadzić właśnie farmaceuta.

Czym wobec tego jest – w opinii Pani Profesor – opieka farmaceutyczna?

Opieka farmaceutyczna w moim rozumieniu, i tego staram się nauczać studentów na naszym Wydziale, jest to umiejętność doradzania, posiadania pieczy nad wszelką terapią pacjenta. Nie zgadzam się z tym, że apteka nie jest miejscem, gdzie można zmierzyć ciśnienie, zważyć czy zmierzyć obwód brzucha, oznaczyć poziom cukru czy poziom cholesterolu z palca, bo jeżeli farmaceuta jest do tego przygotowany, umie to zrobić, przejdzie szkolenie, to apteka jest właściwym miejscem, aby to wykonać.

Czy prowadząc zajęcia ze studentami zauważa Pani, że również oni chcą takich zmian?

Absolutnie tak. Już 3 lata prowadzę zajęcia z opieki farmaceutycznej i muszę powiedzieć, że opieka farmaceutyczna jest dla studentów kwintesencją pracy w aptece. Podobne wnioski przyniosła nam ankieta ogólnopolska, którą przeprowadził Uniwersytet Medyczny w Poznaniu, pod kierunkiem Pana prof. Pawlaczyka. Młodzi farmaceuci tak właśnie postrzegają swój przyszły zawód, czują, że mają wiedzę, że są potrzebni, oraz, że ktoś z ich wiedzy może skorzystać. I ja ich rozumiem.

Opieka farmaceutyczna może mieć też kluczowe znaczenie w sytuacji wzrostu

liczby osób z chorobami przewlekłymi oraz starzenia się społeczeństwa...

Będąc młodym, chorujemy może na jedną chorobę, z wiekiem ilość chorób, na które zapadamy – się powiększa, a przez to zwiększa się ilość pobieranych przez nas leków. Jeżeli farmaceuta ma odpowiednie narzędzia do oferowania opieki farmaceutycznej – to ma przed sobą pacjenta, o którym wie, na co choruje, jakie leki bierze, od ilu specjalistów ma porady – a przecież zdarza się, że jednemu pacjentowi udziela porad wielu specjalistów. Lekarze różnych specjalności nie zawsze się między sobą konsultują, a przecież wiadomo, że np. leki dawane przez reumatologa nie zawsze są dobre dla pacjenta, który jednocześnie ma problemy kardiologiczne czy gastrologiczne. Tutaj widać bardzo ważną rolę farmaceuty, który powinien wszystko spiąć, mając wgląd w dossier farmakoterapii pacjenta.

Jednak narzędzi, które pozwoliłyby wprowadzić opiekę farmaceutyczną do aptek wciąż w naszym kraju nie ma zbyt dużo.

W moim Zakładzie został już opracowany Program Indywidualnej Opieki Farmaceutycznej nad pacjentem. Jest to program komputerowy, w tej chwili testujemy go z naszymi studentami. Mamy nadzieję, że będzie to narzędzie służące do tego, ażeby monitorować każdego pacjenta, który wyrazi na to zgodę. Ta zgoda jest warunkiem *sine qua non*, aby pacjent mógł być z farmaceutą oraz z daną apteką związany. Narzędzie to daje możliwość monitorowania leczenia danego pacjenta, ale także dzięki temu programowi możemy monitorować działania niepożądane. Jest to rzecz niezwykle ważna – o czy trzeba pamiętać. My dysponujemy jako kraj w zasadzie tymi

samymi lekami co reszta świata, natomiast na przykład w Stanach Zjednoczonych – gdzie pacjenci w zasadzie leczą się takimi samymi lekami co my – zgłaszanych jest kilkadziesiąt tysięcy interakcji lekowych, w Polsce to jest liczba tylko kilkudziesięciu takich zgłoszeń. Nasz program daje możliwość wychwycenia takich nieprawidłowości związanych ze stosowaniem różnych leków.

W jaki jeszcze sposób uczelnie wspomagają rozwój opieki farmaceutycznej? Czy programy dydaktyczne nadążają za tymi zmianami?

Nasza Uczelnia i Wydział Farmaceutyczny jako pierwszy stworzył Zakład, którym mam przyjemność kierować, czyli Zakład Opieki Farmaceutycznej. Koledzy z innych uczelni medycznych, owszem, mówili o opiece farmaceutycznej, jednak tam opieka farmaceutyczna jest elementem innych przedmiotów, nie zaś przedmiotem wyodrębnionym, jak to ma miejsce w naszym przypadku. My jesteśmy jedyni, którzy stworzyli Zakład Opieki Farmaceutycznej i wyodrębnili ten przedmiot. I myślę, że to jest przyszłość dla wszystkich uczelni.

Dlaczego tak Pani Profesor uważa?

Dlatego, że to jest przyszłość dla farmaceutów-aptekarzy, bo nie możemy się godzić na deprecjację tego zawodu. Spotykając się z farmaceutami z całego kraju, muszę przyznać, że farmaceutyci naprawdę są sfrustrowani tym, że postrzegani i sprowadzani są do roli sprzedawców. To jest problem do rozwiązania dla wszystkich władz farmaceutycznych. Opiekę farmaceutyczną mogą i powinni sprawować tylko i włącznie magistrowie farmacji. Technik farmacji nie ma uprawnień do tego, żeby udzielać informacji dotyczących zdrowia pacjenta. Kilkanaście lat temu zawód far-

maceuty został skreślony z listy zawodów medycznych, ale uważam, że to nie była dobra decyzja i ta sytuacja musi ulec zmianie w najnowszych zapisach prawa. Ja stale widzę szansę dla siebie jako lekarza, jak i dla farmaceutów, żebyśmy zaczęli pracować i współpracować razem na rzecz naszych wspólnych pacjentów.

Taka współpraca nie jest niczym niezwykłym w innych krajach.

Są przykłady ze świata. Na przykład Holandia – holenderscy lekarze z danej przychodni czy z danego szpitala systematycznie spotykają się z farmaceutami z okolicznych aptek, należy podkreślić, że nie chodzi tu o apteki szpitalne, ale okoliczne apteki ogólnodostępne, po to, żeby dyskutować o tym, co zrobić, aby efektywność stosowanych terapii była lepsza. My nie konkurujemy ze sobą i nigdy konkurować nie będziemy. W naszych polskich warunkach nieporozumienia między lekarzami a farmaceutami wynikają najczęściej z niedoskonałego systemu. Mam nadzieję, że wprowadzona zostanie jednak e-recepta, że pojawi się komputerowa łączność między nami. Wówczas będziemy mogli łatwiej ze sobą współpracować. To jest przyszłość, ale mam nadzieję, że niezbyt odległa.

Wspomniała Pani wcześniej o zmianach w programach nauczania związanych z rozwojem opieki farmaceutycznej. Jakie znaczenie dla jakości kształcenia farmaceutów będzie miała uruchomiona Apteka Szkoleniowa Wydziału Farmaceutycznego WUM?

Apteka będzie oswajać naszych studentów z pracą, jaką będą wykonywać wybierając kierunek apteczny. Z czym oswajać? Należy wyobrazić sobie studenta, który pierwszy raz stoi za stołem i spada na niego odpowiedzialność za wydanie leku OTC, za zre-

alizowanie recepty, za udzielenie porady dotyczącej suplementacji diety – to są dla niego zupełnie nowe realia, nagle uzmysławia sobie powagę sytuacji, w jakiej się znalazł. Ucząc studentów, zawsze powtarzam, że do apteki nie przychodzi klient, tylko pacjent. Student, uzmysławiając sobie różnicę między klientem a pacjentem, również ma poczucie innej odpowiedzialności. Nasza Apteka Szkoleniowa współpracuje z Dyrektorem Centrum Otwartej i Multimedialnej Edukacji Uniwersytetu Warszawskiego. Dzięki tej współpracy uczymy studentów, jak rozmawiać z pacjentem odwiedzającym aptekę, jak rozwiązywać konflikty, jeśli pacjent jest niezadowolony, w jaki sposób komunikować się z pacjentem, jakie zadać pytania, co wolno farmaceutycie rozmawiając z pacjentem w aptece, a czego nie wolno, co przyniesie korzyść pacjentowi, a co nie, jak rozładować sytuację napięcia, jak pobudzić kogoś, żeby opowiedział o swoim problemie. Tego młodych ludzi trzeba nauczyć i temu będzie również służyła Apteka.

Jak w praktyce będzie to wyglądać?

Każdy student ma swoje stanowisko komputerowe, przy którym będzie mógł śledzić zachowanie kolegów, omawiać i analizować ich pracę w aptece oraz interakcję z pacjentem, omawiać zarówno prawidłowe zachowanie, jak i analizować błędy. Mamy program, który służyć będzie temu, aby student mógł naszych wirtualnych pacjentów właściwie obsłużyć. Co jest ważne w tym programie? Ten program będzie pokazywał farmaceutycie także to, jakie mogą pojawić się zagrożenia, np. alarm będzie sygnalizował i informował o tym, że stan pacjenta jest na tyle poważny, że koniecznie wymaga konsultacji lekarskiej. A więc dajemy farmaceutom

także podpowiedz, jak powinni z pacjentem postępować. Według europejskiego badania opinii publicznej (Eurobarometr) codziennie do aptek w krajach UE wchodzi ok. 25 mln ludzi, natomiast do lekarzy i lekarzy specjalistów ok. 5-6 milionów. Jest różnica. To oznacza, że farmaceuta musi udzielić kilkakrotnie więcej porad. I to jest kolejny argument za tym, że farmaceuta powinien należeć do zespołu odpowiedzialnego za zdrowie publiczne.

Nasza Apteka Szkoleniowa daje możliwość swobodnej rozmowy pacjenta z farmaceutą nie tylko dzięki komfortowym warunkom w Sali Ekspedycyjnej. Ważne znaczenie ma również Pokój Konsultacji.

Pokój Konsultacji będzie służył do tego, aby uczyć przyszłych farmaceutów, jak prowadzić rozmowę z pacjentem, czasem na krępujące dla pacjenta tematy. Zapewnia pewną izolację, będzie monitorowany, rozmowy będą nagrywane, aby student swoje błędy, niedociągnięcia zobaczył i skorygował, a dobre rzeczy – powtórzył. Dzięki Aptece Szkoleniowej chcemy stworzyć takie warunki, żeby nasi studenci, którzy zwiążą swoją przyszłość z pracą apteczną byli naprawdę specjalistami wysokiej klasy, aby profesjonalnie służyli pacjentowi.

Pani Profesor, jak według Pani będzie wyglądać apteka przyszłości?

Jestem osobą starej daty, dla tego przeraziło mnie, kiedy w jednym z hoteli w Polsce zobaczyłam tzw. lekomat. Nie chciałabym dożyć takiej sytuacji, kiedy apteka będzie całkowicie automatyczna. Wiem, że są takie zakusy, ale jestem zdania, że, jak do tej pory, żaden robot nie zastąpił człowieka.

Dziękuję za rozmowę.

Rozmawiał Cezary Ksel

Prof. Marcin Wojnar Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia opowiada o systemie zarządzania jakością kształcenia WUM

Panie Profesorze, Projekt „Q: Kultura Jakości Uczelni. Rozwój systemu zarządzania jakością kształcenia w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym” rozpoczął się 1 stycznia tego roku. Jak doszło do jego stworzenia i realizacji?

Geneza projektu sięga 2010 roku. Zaczęliśmy wówczas pracę nad wprowadzeniem w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. W początkowych etapach przeprowadziliśmy tzw. „inventaryzację”, której celem była identyfikacja i analiza już istniejących w Uczelni rozwiązań, narzędzi i praktyk w zakresie jakości kształcenia.

Z dużą pomocą Dziekanów oraz Wydziałowych Zespołów ds. Jakości Kształcenia, dokonaliśmy, we wszystkich naszych Wydziałach, gruntownego przeglądu podejmowanych działań, diagnozy stanu aktualnego i uzyskaliśmy informacje o słabych i mocnych stronach procesu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia oraz o problemach i oczekiwaniach społeczności akademickiej z tym związanych. Okazało się, że w Uczelni funkcjonuje wiele różnych, pozytywnych i wartych rozpowszechnienia aktywności w zakresie jakości kształcenia, są one jednak bardzo rozproszone, często wprowadzane oddolnie, w sposób nieformalny, nieregularny

i słabo uporządkowany. Wydziały i Uczelnia nierzadko nie miały świadomości istnienia, a tym bardziej świadomości efektów podejmowanych działań, które nie były zharmonizowane, powiązane ze sobą, nie tworzyły spójnej całości. Tymczasem skuteczne zarządzanie jakością wymaga działań systemowych, wiedzy na temat istniejących rozwiązań oraz ich powiązania w spójny, efektywny system umożliwiający płynny przepływ informacji i ciągle doskonalenie. „Inwentaryzacja” wykazała ponadto, że brakuje nam podstawowych uregulowań w zakresie jakości kształcenia, przejrzystych celów, procedur, wzorców postępowania. Nie mieliśmy sformułowanej polityki i strategii jakości kształcenia, zarówno na poziomie Uczelni, jak i poszczególnych Wydziałów. Okazało się również, że podnoszeniem jakości kształcenia zajmuje się bardzo wąskie grono osób, co skutkowało tym, że dla większości społeczności akademickiej kwestia jakości kształcenia była zagadnieniem nieznanym. Doszliśmy wówczas do wniosku, że mimo wielu mocnych stron, jest jeszcze wiele różnych słabości i niedociągnięć, które należałoby nadrobić i zmodyfikować. Uznaliśmy to za konieczne, aby wprowadzany w Uczelni system zarządzania jakością kształcenia miał większą wartość, prowadził do konkretnych efektów oraz funkcjonował w sposób przynoszący korzyści nam wszystkim, to znaczy zarówno władzom Uczelni i kadrze akademickiej, jak i studentom i doktorantom. Czerpiąc z doświadczeń Uniwersytetu Warszawskiego i Politechniki Warszawskiej, jak również z najlepszych praktyk stosowanych w uczelniach zagranicznych, rozpoczęliśmy prace nad koncepcją systemu zarządzania jakością kształcenia w naszej Uczelni. Wtedy pojawiła się możliwość zgłoszenia projektu w konkursie

ogłoszonym przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. We wniosku o dofinansowanie opisaliśmy to, co i tak w praktyce zamierzaliśmy zrealizować, czyli plan opracowania i wdrożenia w naszym Uniwersytecie systemu zarządzania jakością kształcenia. Wniosek został pozytywnie rozpatrzony i otrzymaliśmy na realizację projektu środki z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Wspomniał Pan o tym, że pojęcie „jakość kształcenia” było mało znane. Po części mogło wynikać to z tego, że ma ono bardzo szeroki zakres znaczeniowy. Mógłby Pan wobec tego wytłumaczyć, na czym polega jakość kształcenia?

Dla wielu z nas jest to wciąż pojęcie nowe i brzmiące nieco abstrakcyjnie, ponieważ większość osób pracujących w Uczelni jest profesjonalistami w dziedzinie medycyny, czyli w konkretnych naukach, niemal ścisłych, i wobec tego pojęcia z teorii jakości są dla wielu z nas mało przystępne. I dla mnie również takimi były. Jestem psychiatrą, więc rozumiałem pojęcie jakości kształcenia intuicyjnie. I tak naprawdę, jego znaczenie niewiele wykracza poza to intuicyjne rozumienie. Podnoszenie jakości kształcenia obejmuje wszelkiego rodzaju procesy, które mają na celu poprawę zarówno sposobu, warunków, jak i efektywności kształcenia naszych studentów. W jakości kształcenia chodzi o to, żebyśmy nasze nauczanie, nasze działania obejmujące pracę dydaktyczną prowadzili jak najlepiej, w jak najbardziej przyjazny sposób, najbardziej skuteczny, aby studenci wynieśli z prowadzonych przez nas zajęć oraz oferowanych programów kształcenia tę wiedzę, umiejętności i kompetencje, które wynieść powinni. Chodzi również o to, żeby cały czas pracować nad ulepszaniem sposobu przekazywania wiedzy, doskonaleniem metod

i narzędzi dydaktycznych oraz interakcji między nauczycielami a studentami. I by w prace nad doskonaleniem kształcenia angażować nie tylko całą społeczność akademicką, ale również interesariuszy zewnętrznych – absolwentów, pracodawców. Każda Uczelnia musi sama zdefiniować, co dla niej znaczy wysoka jakość kształcenia. Definicja Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego została ujęta w Polityce Jakości Kształcenia przyjętej przez Senat w 2012 r.

Jakie główne obszary działań znajdują się w orbicie Państwa zainteresowań?

W dużej mierze opieramy się na „Standardach i wskazówkach dotyczących zapewnienia jakości kształcenia w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego”, opracowanych w ramach tzw. Procesu Bolońskiego, przyjętych przez 47 państw europejskich. Dzięki temu znamy obszary i aspekty, w których jakość kształcenia powinna być zapewniona, np. tworzenie i przegląd programów kształcenia, ocenianie studentów, zapewnienie jakości kadry dydaktycznej, rozwój form wsparcia studentów, czy systemu gromadzenia, analizy, wykorzystywania i publikowania informacji na temat jakości kształcenia. To, co dla mnie wydaje się ważne to to, że niezależnie od tych wspólnych europejskich standardów i wyznaczonych obszarów, każda uczelnia musi dopasować tworzony system jakości kształcenia do własnych potrzeb i do własnej miary, także do własnej specyfiki. Zupełnie inaczej funkcjonuje uczelnia artystyczna, humanistyczna, a inaczej uczelnia medyczna. W każdej z tych uczelni są inne metody dydaktyczne, inne programy kształcenia, a przez to sposoby kształcenia ewidentnie się różnią. W związku z tym musimy te działania dopasować do naszych potrzeb i oczekiwań. W ostatnich latach priorytety częściowo

wyzaczyły za nas Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, dlatego że wraz z nową ustawą „Prawo o szkolnictwie wyższym” rozpoczęły się gruntowne prace nad modyfikacją istniejących programów kształcenia. Nowe programy uwzględniają standardy i efekty kształcenia określone przez Ministerstwo dla kierunków regulowanych, lub opisane we własnym zakresie, dla kierunków nieregulowanych. Dostosowanie programów, jak również całego procesu kształcenia, do podejścia opartego na efektach kształcenia stało się dla Uczelni priorytetem. W związku z reformą szkolnictwa wyższego, Wydziały i wszystkie jednostki dydaktyczne naszej Uczelni pracowały bardzo intensywnie nad nowymi sylabusami dla poszczególnych przedmiotów, w formie dostosowanej do nowych przepisów.

Duży wpływ na Państwa działalność ma również zapewne likwidacja stażu podyplomowego.

Upraktycznie studiów, wyznaczone przez Ministerstwo, czyli inkorporacja programu stażu podyplomowego do programu studiów lekarskich to kolejna zmiana, która ma duży związek z jakością kształcenia na kierunkach lekarskich. Program musi zostać przemodelowany w znaczący sposób, tak aby VI rok stał się *de facto* odpowiednikiem stażu podyplomowego dla przyszłych lekarzy. To olbrzymie wyzwanie dla Rad Programowych na obu wydziałach lekarskich.

Panie Profesorze, a skąd wiemy, co dokładnie zmienić i jakie modyfikacje w systemie jakości kształcenia przeprowadzić?

Bardzo pomogła nam wspomniana „inwentaryzacja”. Na podstawie zebranych materiałów i danych, w tym kwestionariuszy wypełnionych przez Wydziałowe Zespoły ds. Jakości Kształcenia i informacji z jednostek dydaktycznych, Samorządu Studentów

i Doktorantów, udało nam się zidentyfikować obszary do doskonalenia. Źródłem informacji są dla nas również ankiety, Skrzynka Jakości, wewnętrzne przeglądy i audyty.

Jednym z kluczowych narzędzi jakości kształcenia jest studencka ankieta oceny zajęć i nauczycieli. Przez wiele lat ankieta prowadzona była wyłącznie w formie papierowej, rozdawana na zajęciach, i zbierana. Ale okazało się, że ankieta w tej formie, choć zapewniała wysoką reprezentatywność, nie była w wystarczającym stopniu analizowana, i ani Uczelnia, ani studenci nie mieli z niej wymiernych korzyści. Później wprowadzono formę elektroniczną ankiety. Była to ankieta opracowana głównie przez studentów, którzy stworzyli jej nową wersję, dostępną on-line dla wszystkich studentów. Niestety mimo apeli, niewiele osób zdecydowało się na jej wypełnienie. Jedynie 3-4% społeczności studenckiej wypełniło ankietę.

Dlaczego tak mało?

Bardzo trudno powiedzieć. Było przypuszczalnie wiele powodów. Po pierwsze, studenci mogli być niedoinformowani lub niedostatecznie zachęceni do wzięcia udziału w ankiecie, po drugie, wielu z nich nie wierzyło do końca w jej anonimowość lub obawiała się, że może ona w jakiś sposób wpłynąć na ich przebieg studiów, np. wyrażenie negatywnej opinii mogło – w ich ocenie – nieść za sobą jakieś konsekwencje. Ponadto, wielu mogło sądzić, że udział w ankiecie i tak niczego nie zmieni, a zdanie studentów nie jest brane pod uwagę.

Rozumiem, że Państwa zadaniem było także opracowanie nowej ankiety, wolnej od tych niedoskonałości.

Tak. Prace nad nową ankietą zaczęły się rok przed wejściem w życie Projektu Q. W udoskonalonej wersji ankiety, w roku akade-

mickim 2011/2012, wzięło udział prawie 55% studentów. Jej wyniki zostały udostępnione kilka miesięcy temu, za pośrednictwem intranetu, wszystkim nauczycielom akademickim, Władzom Uczelni i Samorządowi Studentów. Nauczyciele mogli zapoznać się z opinią studentów na temat swojej własnej pracy dydaktycznej. Również tym razem studenci bardzo aktywnie brali udział w przygotowaniu nowej wersji ankiety, jednak pieczę nad całością sprawowaliśmy my, tzn. specjalnie powołany zespół składający się z przedstawicieli studentów, kadry akademickiej i administracji, który opracował i gruntownie zmienił ankietę. W tym roku, w ramach Projektu Q, pracujemy nad dalszymi modyfikacjami w systemie ankietowania, biorąc pod uwagę opinie zgłoszone przez studentów. Myślę, że ta nowa ankieta, poszerzona m.in. o ocenę warunków studiowania, będzie jeszcze lepsza, trafniejsza, ciekawsza i jeszcze bardziej przydatna dla studentów, kadry i Władz Uczelni. Ponadto, w ramach Projektu wprowadzone lub udoskonalone zostaną inne ankiety oceny jakości kształcenia, w tym dla kadry, doktorantów, absolwentów i pracodawców.

Jakich jeszcze zmian, ulepszeń udało się Państwu dokonać w ramach systemu jakości kształcenia?

Tak jak wspominałem, jedną ze słabości było stosunkowo małe zaangażowanie osób, zarówno kadry akademickiej, studentów, jak i doktorantów w proces podnoszenia jakości kształcenia. W tej chwili, w ramach Projektu Q, udało nam się włączyć w prace nad systemem jakości kształcenia, w sposób mniej lub bardziej formalny, sporą rzeszę osób, ponad 200 członków społeczności akademickiej. Ta liczna grupa zajmuje się opracowaniem i wprowadzeniem nowych narzędzi, w tym E-Sylabusa i Platformy Q, lub

doskonaleniem starych praktyk. Jedną ze słabości był też brak kluczowych dokumentów, które pozwalałyby uregulować i wzmocnić pewne procesy, np. korzystanie z takich narzędzi jak ankieta studencka. Brakowało jasnych wytycznych, w jaki sposób narzędzia oceny jakości mają funkcjonować, kto jest odpowiedzialny za ustalanie ich treści, za wprowadzanie, monitorowanie lub wyciąganie wniosków. Tutaj także zaszły pozytywne zmiany. Tak jak mówiłem, poprzednia ankieta studencka nie tylko została wypełniona przez bardzo małą liczbę studentów, ale dodatkowo jej wyniki nie były analizowane i w efekcie nie przełożyły się na konkretne działania, w tym przypadku poprawę aspektów, które w opinii studentów wymagały poprawy. Z drugiej strony nauczyciele,

którzy byli bardzo dobrze oceniani przez studentów, nie mieli z tego tytułu żadnej gratyfikacji.

To także się zmieni?

Tak, ponieważ już w tym roku wprowadziliśmy, przy aktywnym udziale Pana Prorektora ds. Dydaktyczno-Wychowawczych prof. Marka Kulusa, system nagradzania nauczycieli akademickich, którzy uzyskali najwyższe oceny w ankiecie studenckiej. Ponadto zorganizowaliśmy w ramach Konferencji „Dzień Kultury Jakości Uczelni” debatę z udziałem jednych z najlepiej ocenionych nauczycieli, by przedyskutować z nimi, czym, w ich ocenie, powinien cechować się dobry nauczyciel akademicki oraz dowiedzieć się, jaki sposób prowadzenia zajęć sprawił, że doszli do pozycji tak wysoko cenionych dydaktyków. Opinie studentów są również brane pod uwagę m.in.

przy okresowej ocenie nauczycieli akademickich.

Panie Profesorze, podtytuł debaty, o której Pan wspomniał, brzmiał „Czy istnieje wykładowca doskonały?”. No właśnie, czy istnieje?

Każdy jest innym wykładowcą i każdy prowadzi zajęcia ze studentami według swoich własnych możliwości i koncepcji nauczania. Wiadomo, że każdy jest obdarzony innymi talentami, ale nauczyciele akademicy różnią się także stopniem zaangażowania w pracę dydaktyczną. Najbardziej wyróżniani przez studentów wykładowcy to ci, którzy angażują się w dydaktykę w nadzwyczajny sposób. Studenci to doskonale odbierają, korzystają z tego i za to tak wysoko cenią naszych najlepszych nauczycieli.

Dziękuję za rozmowę.

Rozmawiał Cezary Ksel

Komunikat

Specjalistyczne kursy językowe w Studium Języków Obcych WUM

SPECJALISTYCZNE KURSY JĘZYKOWE

dla

PIELĘGNIAREK I POŁOŻNYCH

Studium Języków Obcych WUM zaprasza na:

Kursy dla pielęgniarek

Specjalistyczny język angielski
Specjalistyczny język niemiecki
Specjalistyczny język francuski
Specjalistyczny język rosyjski
Podstawy medycznego języka łacińskiego
Specjalistyczny język polski dla pielęgniarek z byłego bloku wschodniego

Kursy dla położnych

Specjalistyczny język angielski
Specjalistyczny język niemiecki
Specjalistyczny język rosyjski
Specjalistyczny język francuski
Specjalistyczny język łaciński

Więcej informacji na stronie:
www.sjo.wum.edu.pl
Studium Języków Obcych
Warszawski Uniwersytet Medyczny
02-109 Warszawa
ul Księcia Trojdena 2a
tel. 22 572 08 63
e-mail: sjosekretariat@wum.edu.pl

SPECJALISTYCZNE KURSY JĘZYKOWE

dla

LEKARZY I LEKARZY DENTYSTÓW

Studium Języków Obcych WUM zaprasza na:

Kursy dla lekarzy

Specjalistyczny język angielski
Specjalistyczny język niemiecki
Specjalistyczny język francuski
Specjalistyczny język rosyjski
Pisanie i redagowanie tekstów medycznych w języku angielskim
Specjalistyczny język łaciński dla lekarzy.
Terminologia medyczna łacińsko-grecka

Kurs dla lekarzy dentystów

Specjalistyczny język angielski
Kurs dla elektroradiologów
Specjalistyczny język angielski

Więcej informacji na stronie:
www.sjo.wum.edu.pl
Studium Języków Obcych
Warszawski Uniwersytet Medyczny
02-109 Warszawa
ul Księcia Trojdena 2a
tel. 22 572 08 63
e-mail: sjosekretariat@wum.edu.pl

KSZTAŁCENIE PRZEZ INTERNET W WARSZAWSKIM UNIWERSYTECIE MEDYCZNYM – doświadczenia własne

On-line learning at Medical University of Warsaw
– own experience

dr hab. Joanna Gotlib, dr Mariusz Panczyk

Zakład Dydaktyki i Efektów Kształcenia

Wydział Nauki o Zdrowiu, Warszawski Uniwersytet Medyczny

STRESZCZENIE

Wstęp

W roku akademickim 2011/2012 w Zakładzie Dydaktyki i Efektów Kształcenia Wydziału Nauki o Zdrowiu WUM rozpoczęto realizację zajęć dydaktycznych dla studentów różnych kierunków studiów poprzez kursy internetowe na platformie e-learningowej Moodle.

Cel pracy

Celem pracy było przedstawienie własnych doświadczeń z kształcenia przez Internet w grupie studentów Wydziału Nauki o Zdrowiu WUM.

Materiał i metody

W badaniu wzięło udział łącznie: 193 studentów – 108 studentów II roku stacjonarnych studiów I stopnia oraz 85 studentów II roku stacjonarnych studiów II stopnia. Odsetek osób biorących w badaniu wyniósł 53%. W badanej grupie było 185 kobiet i 8 mężczyzn, średnia wieku wyniosła 25,83 lat (SD: 7,00; max. 49; min. 21). Anonimowy kwestionariusz ankiety umieszczony był na platformie e-learningowej Moodle w formie linku do elektronicznego formularza.

Wyniki

W wyniku przeprowadzonych analiz opinii studentów na temat kursów internetowych, kursy zostały uzupełnione o trzy elementy: Kurs obsługi platformy Moodle, Kursy otwarte oraz szerzej udostępnione kursy internetowe.

Wnioski

Badania opinii studentów WUM na temat kształcenia przez Internet powinny być kontynuowane, ponieważ ich szczegółowa analiza może pozwolić na doskonalenie materiałów dydaktycznych i organizacji kursów, co może służyć podnoszeniu jakości kształcenia z wykorzystaniem platformy e-learningowej Moodle w grupie studentów WUM.

Słowa kluczowe: *e-learning, blended-learning, organizacja kursów internetowych, platforma e-learningowa Moodle.*

SUMMARY

At the Division of Teaching and Outcomes of Education, Faculty of Health Science, Medical University of Warsaw, teaching via on-line courses on Moodle e-learning platform was started in the academic year 2011/2012 for students of different majors.

In the winter and summer semesters of the academic year 2011/2012 as many as 886 students participated in a total of 12 such courses.

The article presents the first and own experience of on-line learning at Medical University of Warsaw, comments on the methods of performing on-line courses, plans for development and improvement of on-line courses, and prospects of development of on-line learning at the Division of Teaching and Outcomes of Education, Faculty of Health Science, Medical University of Warsaw.

Key words: *e-learning, blended-learning, organization of on-line courses, Moodle e-learning platform.*

WSTĘP

Realizacja zajęć dydaktycznych przez Internet w Zakładzie Dydaktyki i Efektów Kształcenia WNoZ WUM

Realizację zajęć dydaktycznych przez Internet rozpoczęto w Zakładzie Dydaktyki i Efektów Kształcenia WNoZ WUM w semestrze zimowym roku akademickiego 2011/2012. W tym czasie rozpoczęto pierwszy obowiązkowy kurs internetowy z przedmiotu „Prawo w ochronie zdrowia” dla studentów I roku studiów niestacjonarnych oraz II roku studiów stacjonarnych II stopnia na kierunku Pielęgniarstwo. Szczegółowe informacje o organizacji tego kursu oraz opinie studentów na temat jego jakości przedstawiono już na łamach czasopisma „Medycyna Dydaktyka Wychowanie” w artykule „Opinie studentów pielęgniarstwa na temat realizacji zajęć dydaktycznych z przedmiotu <<Prawo w ochronie zdrowia>> w formie kursu e-learningowego” opublikowanym w numerze 1. czasopisma „Medycyna Dydaktyka Wychowanie” z 2012 roku. Pozostałe kursy dotyczące szeroko pojętej tematyki przygotowania prac dyplomowych zostały udostępnione studentom w semestrze zimowym, tylko w ramach pilotażu, w formie kursów nieobowiązkowych.

W semestrze letnim rozpoczęto obowiązkowe zajęcia dydaktyczne w formie kursów internetowych dotyczące przygotowania prac dyplomowych dla studentów II roku studiów I stopnia w ramach realizacji przedmiotu „Badania w Pielęgniarstwie” i studentów II roku studiów II stopnia w ramach realizacji przedmiotu „Seminarium magisterskie” dla studentów Pielęgniarstwa. Po zakończeniu semestru letniego przeprowadzono ankietę ewaluacyjną wśród studentów biorących udział w zajęciach internetowych z dwóch wspomnianych przedmiotów.

MATERIAŁ I METODY

Opinie badanej grupy studentów pielęgniarstwa WNoZ WUM na temat udziału w obowiązkowych zajęciach dydaktycznych dotyczących przygotowania prac dyplomowych

Do udziału w badaniach zaproszeni zostali wszyscy studenci II roku stacjonarnych studiów I stopnia oraz II roku stacjonarnych studiów II stopnia na kierunku Pielęgniarstwo. Łączna liczba studentów zaproszonych do badania wyniosła 362 osoby (164 studentów II roku stacjonarnych studiów I stopnia oraz 198 studentów II roku stacjonarnych studiów II stopnia).

Ostatecznie, w badaniu wzięło udział łącznie: 193 studentów – 108 studentów II roku stacjonarnych studiów I stopnia oraz 85 studentów II roku stacjonarnych studiów II stopnia. Odsetek osób biorących w badaniu wyniósł 53%. W badanej grupie było 185 kobiet i 8 mężczyzn, średnia wieku wyniosła 25,83 lat (SD: 7,00; max. 49; min. 21).

Anonimowy kwestionariusz ankiety umieszczony był na platformie e-learningowej Moodle w formie linku do elektronicznego formularza:

<https://docs.google.com/spreadsheets/viewform?formkey=dEdkSlR4QjJJM1RaVE1tOWljdHda-blE6MA>

Udział w ankiecie był dobrowolny i nie był związany z zaliczeniem danego przedmiotu. Link do ankiety umieszczony był na zakończenie kursu e-learningowego, pod materiałami dydaktycznymi, z których korzystali studenci w czasie kursu. Dostęp do ankiety mieli wyłącznie studenci biorący udział w kursie.

Ankieta składała się z 2 części, zawierała łącznie 18 pytań zamkniętych i otwartych. Pierwsza część kwestionariusza dotyczyła opinii studentów na temat kształcenia przez Internet, druga część ankiety dotyczyła opinii studentów na temat kursów e-learningowych z zakresu szeroko pojętej tematyki przygotowania pracy dyplomowej.

Ilościowe badania ankietowe uzupełnione zostały badaniami jakościowymi: nieustrukturyzowanymi wywiadami na temat kursów internetowych z losowo wybranymi studentami. Analizę uzyskanych wyników przedstawiono za pomocą statystyk opisowych (liczby badanych, odsetek badanych) oraz jakościowej analizy opinii wypowiedzi studentów wyrażanych podczas wywiadów.

WYNIKI

W opinii 50% osób przekazywane treści kształcenia były ciekawe. Zdaniem 83% osób student biorący udział w zajęciach e-learningowych poświęca więcej czasu na naukę w stosunku do tradycyjnych zajęć.

Podczas prowadzonych nieustrukturyzowanych wywiadów ze studentami najczęściej spotykano się z opiniami, że kursy internetowe, pomimo tego że bardzo pracochłonne, zawierały bardzo przydatne, użyteczne treści kształcenia i zdecydowanie ułatwiały przygotowanie pracy dyplomowej. W opinii studentów treści zawarte w kursach internetowych powinny być jednak dostępne w czasie wszystkich lat studiów, co zwiększyłoby ich przydatność dla studentów.

Szczegółowe wyniki dotyczące opinii studentów na temat udziału w obowiązkowych zajęciach

dydaktycznych dotyczących przygotowania prac dyplomowych przedstawiono w Tab. 1-3.

Zmiany w organizacji kursów wynikające z przeprowadzonych badań

Wszystkie wprowadzone zmiany w organizacji kursów internetowych wynikały ze szczegółowej analizy opinii studentów na temat kursów wyrażanych w ankietach oceny jakości kursów e-learningowych. Bardzo cennym źródłem informacji na temat efektywności kursów były również bezpośrednie rozmowy ze studentami. Wiele zmian wprowadzono na podstawie obserwacji najczęstszych problemów, z jakimi spotykali się studenci podczas udziału w kursach i analizie skuteczności i efektywności różnych rozwiązań oferowanych na platformie Moodle.

Najważniejsze, wprowadzone od roku akademickiego 2012/2013, zmiany w organizacji kursów internetowych to:

- wprowadzenie Kursu testowego,
- wprowadzenie Kursów otwartych,
- udostępnienie obowiązkowych kursów internetowych studentom zainteresowanym zaliczeniem kursów na wcześniejszych, niż jest to przewidziane w planie, latach studiów.

Wprowadzenie testowego Kursu obsługi platformy Moodle

Kurs testowy dostępny jest dla wszystkich użytkowników platformy Moodle Zakładu Dydaktyki i Efektów Kształcenia WNoZ. Celem kursu testowego jest stworzenie możliwości zapoznania się studentów z podstawowymi zasadami obsługi platformy e-learningowej Moodle, najczęściej występującymi

Tab. 1. Opinie badanej grupy studentów Pielęgniarstwa WNoZ WUM na temat kształcenia przez Internet

l.p.	Pytanie	Liczba/(%) badanych studentów	
1	Czy chciałaby Pani/Pan w przyszłości wziąć udział w kolejnych kursach e-learningowych?	Zdecydowanie tak/tak	53/27%
		Zdecydowanie nie/nie	87/45%
		Nie wiem	53/27%
2	Czy kursy e-learningowe wpłynęły na polepszenie jakości kształcenia z nauczanego przedmiotu?	Zdecydowanie tak/tak	17/8%
		Zdecydowanie nie/nie	148/76%
		Nie wiem	28/14%
3	Czy kursy e-learningowe spełniły Pani/Pana oczekiwania?	Zdecydowanie tak/tak	39/20%
		Zdecydowanie nie/nie	137/70%
		Nie wiem	17/8%
4	Czy przekazywane treści kształcenia były ciekawe?	Zdecydowanie tak/tak	97/50%
		Zdecydowanie nie/nie	79/40%
		Nie wiem	17/8%
5	Czy kursy e-learningowe były zgodne z wcześniejszymi wyobrażeniami dotyczącymi kształcenia przez Internet?	Zdecydowanie tak/tak	52/26%
		Zdecydowanie nie/nie	121/62%
		Nie wiem	20/10%
6	Student biorący udział w zajęciach e-learningowych poświęca więcej czasu na naukę niż w przypadku tradycyjnej formy zajęć	161/83%	

Tab. 2. Opinie badanej grupy studentów Pielęgniarstwa WNoZ WUM na temat materiałów dydaktycznych zawartych w kursach e-learningowych

l.p.	Pytanie	Liczba/(%) badanych studentów	
1	Kursy e-learningowe dotyczące przygotowania pracy dyplomowej powinny być zawarte w programie studiów:	wcześniej	98/50%
		później	44/22%
		Nie mam zdania	51/26%
Ocena materiałów dydaktycznych zawartych w kursach e-learningowych			
2	Tematy spełniły moje oczekiwania	Zdecydowanie tak/tak	60/31%
		Zdecydowanie nie/nie	86/44%
		Nie wiem	47/24%
3	Materiały dydaktyczne były przydatne do przygotowania pracy dyplomowej	Zdecydowanie tak/tak	110/56%
		Zdecydowanie nie/nie	48/24%
		Nie wiem	35/18%
4	Materiały były zgodne z aktualną wiedzą w danej dziedzinie	Zdecydowanie tak/tak	122/63%
		Zdecydowanie nie/nie	15/7%
		Nie wiem	56/29%
5	Jakość materiałów multimedialnych była dobra	Zdecydowanie tak/tak	104/53%
		Zdecydowanie nie/nie	57/29%
		Nie wiem	32/16%
6	Jakość nawigacji była dobra	Zdecydowanie tak/tak	72/37%
		Zdecydowanie nie/nie	84/43%
		Nie wiem	37/19%
7	Znaczono materiały dodatkowe i dla zainteresowanych	Zdecydowanie tak/ tak	137/70%
		Zdecydowanie nie/nie	20/10%
		Nie wiem	36/18%
8	Treści kształcenia motywowały do pogłębiania wiedzy	Zdecydowanie tak/tak	41/21%
		Zdecydowanie nie/nie	107/55%
		Nie wiem	45/23%
9	W przyszłości będę korzystać z materiałów dydaktycznych zawartych w e-kursach	Zdecydowanie tak/tak	69/35%
		Zdecydowanie nie/nie	70/36%
		Nie wiem	54/27%

Tab. 3. Opinie badanej grupy studentów na temat udziału w kursach e-learningowych

Negatywne opinie studentów	Pozytywne opinie studentów
<ul style="list-style-type: none"> – problemy techniczne – materiał zawarty w kursach był zbyt obszerny – kursy bardzo czasochłonne – treści zawarte w kursach internetowych były trudne – zbyt krótki czas na wykonanie zawartych w kursach zadań 	<ul style="list-style-type: none"> – zadowalający kontakt z osobami prowadzącymi kurs – materiały zawarte w kursach dostępne bez ograniczeń i bardzo przydatne podczas przygotowania pracy dyplomowej – materiały zawarte w kursach powinny być dostępne dla studentów przez cały rok akademicki

rodzajami plików, sprawdzenia przez studenta, czy w komputerze, z którego korzysta do obsługi kursów e-learningowych posiada odpowiednie, podstawowe oprogramowanie, itd. Najważniejszymi elementami Kursu testowego są jednak przykładowe, próbne testy i zadania, które studenci będą wypełniać w ramach obowiązkowych zaliczeń poszczególnych modułów. Studenci biorący udział w obowiązkowych kursach internetowych w roku akademickim 2011/2012 sugerowali, że jednokrotne podejście do właściwych testów lub zadań zaliczających poszczególne przedmioty na platformie e-learningowej jest stresujące, ze względu na to, że nie wiedzą oni, na czym będzie polegała techniczna obsługa testu. W związku z tym, uznając słuszność argumentów studentów, przygotowaliśmy przykładowe testy i zadania, w których studenci mogą się szczegółowo i bez ograniczeń zapoznać z metodyką i technicznymi zasadami wypełniania testów i zadań dostępnych na platformie Moodle.

Wprowadzenie Kursów otwartych

Dostęp do materiałów zawartych w kursach e-learningowych mieli dotychczas wyłącznie studenci biorący udział w obowiązkowych zajęciach dydaktycznych prowadzonych przez Internet lub zajęciach wspomaganych kursami e-learningowymi.

Ze względu na fakt, że wiele z oferowanych przez pracowników Zakładu Dydaktyki i Efektów Kształcenia kursów dotyczy przygotowywania prac dyplomowych: licencjackich i magisterskich, część materiałów dydaktycznych udostępniono w ramach Kursów otwartych. Kursy te dostępne są dla wszystkich zainteresowanych studentów, którzy ukończyli obowiązkowe kursy na platformie e-learningowej Moodle, a chcieliby w późniejszym czasie skorzystać z zamieszczonych tam materiałów dydaktycznych.

Ponadto Kursy otwarte dostępne są dla wszystkich zainteresowanych studentów studiów I i II stopnia, studiów doktoranckich, podyplomowych, jak również i pracowników naukowo-dydaktycznych WUM, którzy mogą logować się do

Kursów otwartych w ramach wolnego dostępu do kursów na konto „Gościa”. Logowanie to nie wymaga hasła dostępu do platformy Moodle.

Szersze udostępnienie obowiązkowych kursów internetowych

Udostępnienie obowiązkowych kursów internetowych studentom zainteresowanym zaliczeniem kursów na wcześniejszych, niż jest to przewidziane w planie, latach studiów

Najważniejsza zmiana, jaka została dokonana w organizacji kursów internetowych jest organizacja nauczania w zakresie „Seminarium magisterskiego” dla studentów II roku studiów II stopnia na kierunku Pielęgniarstwo. W obowiązującym planie dydaktycznym przedmiot ten realizowany jest w semestrze letnim II roku studiów II stopnia, czyli w ostatnim semestrze studiów.

Podczas wielu rozmów ze studentami w czasie zajęć seminaryjnych bardzo często uzyskiwano informację, że przedmiot ten realizowany jest zbyt późno, ponieważ znaczna część studentów ma już w tym czasie ukończoną pracę magisterską.

Z naszych wieloletnich obserwacji wynika natomiast, że stopień zaawansowania prac magisterskich w grupie studentów ostatniego semestru studiów jest bardzo zróżnicowany. Wśród studentów są zarówno osoby, które ukończyły już przygotowanie pracy magisterskiej, jak i studenci, którzy jeszcze nie rozpoczęli jej przygotowywania, ponieważ planują obronić pracę magisterską w późniejszym terminie. Takie zróżnicowanie, ze względu na obiektywne trudności, utrudniało efektywne przeprowadzenie seminarium. Z związku z tym zdecydowaliśmy o udostępnieniu kursów internetowych z zakresu przygotowania pracy dyplomowej w ramach „Seminarium magisterskiego” wszystkim studentom studiów II stopnia, zarówno I, jak i II roku studiów. Studenci od I roku studiów II stopnia mogą brać udział w kursach i zaliczać kolejne moduły, natomiast, jeżeli nie zrobią tego wcześniej, to mają obowiązek zaliczenia przedmiotu najpóźniej podczas ostatniego semestru

studiów II stopnia, zgodnie z obowiązującym planem dydaktycznym.

W naszej opinii, takie rozwiązanie zdecydowanie wpływa na podniesienie jakości kształcenia z ww. przedmiotu, poprzez zwiększenie elastyczności studiowania, dzięki możliwości udziału w kursach i korzystania z materiałów dydaktycznych w dowolnie wybranym przez studenta momencie. Jest to szczególnie istotne właśnie w przypadku takiego przedmiotu, podczas którego przekazywane są treści dotyczące przygotowania pracy dyplomowej, którą studenci przygotowują w różnym czasie i różnym tempie.

Jednakże realne zainteresowanie studentów I roku studiów II stopnia materiałami dydaktycznymi zawartymi w kursach, które zostały wcześniej, nieobowiązkowo udostępnione studentom, skuteczność i efektywność tych kursów będzie można po raz pierwszy ocenić dopiero pod koniec roku akademickiego 2012/2013.

Perspektywy rozwoju kształcenia przez Internet w Zakładzie Dydaktyki i Efektów Kształcenia WNoZ WUM

Dotychczasowe doświadczenia w tworzeniu i prowadzeniu kursów internetowych chcielibyśmy rozwijać w kilku obszarach. Priorytetem jest ciągle rozszerzanie oferty i tworzenie nowych kursów zgodnie z zapotrzebowaniem i zainteresowaniami studentów oraz rozszerzaniem się katalo-

gu przedmiotów obowiązkowych prowadzonych przez Zakład Dydaktyki i Efektów Kształcenia WNoZ, np. o przedmioty prowadzone dla studentów studiów doktoranckich. Ponadto będziemy doskonalić już prowadzone kursy, dostosowując je do potrzeb i uwag ich uczestników. Tylko szczegółowa analiza potrzeb studentów i modyfikacja treści oraz formy kursów może zagwarantować pełną efektywność i skuteczność kształcenia przez Internet. Dlatego też po zakończeniu każdej edycji kursów prowadzimy ankietę ewaluacyjną, w której analizowane są opinie studentów na temat kształcenia przez Internet i na podstawie jej wyników, w kolejnych edycjach kursów, wprowadzane są np. opisane powyżej w artykule modyfikacje, zarówno treści, jak i formy kursów.

Ponadto, planujemy również rozpoczęcie cyklu indywidualnych szkoleń dla zainteresowanych nauczycieli akademickich dotyczących możliwości zastosowania platformy e-learningowej Moodle w podnoszeniu jakości kształcenia studentów Wydziału Nauki o Zdrowiu i pozostałych wydziałów WUM.

Zapraszamy Państwa również do zapoznania się z pozostałym publikacjami, w których opisywaliśmy swoje dotychczasowe doświadczenia z wdrażania kursów internetowych do metod kształcenia studentów Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego publikowanych na łamach czasopisma „Medycyna Dydaktyka Wychowanie”.

Piśmiennictwo

1. Białoszewski D., Gotlib J., Kasperska K., Mosiołek A.: *Traditional Education and/or Distance Learning as a Challenge to Medical University of Warsaw – Opinions of Physiotherapy Students*. INTED2012 Proceedings. 6th International Technology, Education and Development Conference March 5th-7th, 2012 — Valencia, Spain. Edited by L. Gómez Chova, A. López Martínez, I. Candel Torres International Association of Technology, Education and Development IATED ISBN: 978-84-615-5563-5, Depósito Legal: V-630-2012, pp. 1645-1651.
2. Gotlib J., Białoszewski D., Mosiołek A., Dąbrowski F.: *Opinie studentów i nauczycieli akademickich kierunków medycznych na temat kształcenia przez Internet na przykładzie Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Badanie pilotażowe*. Zdrowie Publiczne 2012; 1: 113-19.
3. Gotlib J., Białoszewski D., Mosiołek A., Dąbrowski F.: *Analiza opinii studentów i nauczycieli akademickich Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego na temat kształcenia przez Internet*. Medycyna Dydaktyka Wychowanie 2012; XLIV (1): 25-32.
4. Gotlib J.: *Opinie studentów pielęgniarstwa na temat realizacji zajęć dydaktycznych z przedmiotu „Prawo w ochronie zdrowia” w formie kursu e-learningowego*. Zdrowie Publiczne 2012; 4: 419-425.
5. Gotlib J., Panczyk M.: *The Use of Blended-Learning in Improving the Quality of Education in the Subject “Methodology of Research” in the Faculty of Health Science in Medical University of Warsaw in Poland – a Pilot Study*. ICERI2012 Proceedings 3rd International Conference of Education, Research and Innovation November 19th-21st, 2012 — Madrid, Spain, Published by International Association of Technology, Education and Development (IATED), Edited by L. Gómez Chova, A. López Martínez, I. Candel Torres International Association of Technology, Education and Development IATED, Depósito Legal: V-3255-2012, ISBN: 978-84-616-0763-1.

Obrony prac doktorskich

I WYDZIAŁ LEKARSKI

7 maja 2013 roku

godz. 9⁰⁰

lek. Małgorzata Czetwertyńska *Wieloczynnikowa analiza predyspozycji genetycznej do raka brodawkowego tarczycy*

promotor: dr hab. Krystian Jażdżewski
recenzenci: prof. dr hab. Monika Puzianowska-Kuźnicka
prof. dr hab. Krzysztof Sworczak

godz. 10³⁰

mgr inż. Łukasz Chabros *Występowanie i charakterystyka szczepów Enterococcus opornych na glikopeptydy w materiałach od chorych hospitalizowanych w latach 2010-2011 w Szpitalu Klinicznym Dzieciątka Jezus Centrum Leczenia Obrażeń w Warszawie*

promotor: prof. dr hab. Grażyna Młynarczyk
recenzenci: dr hab. Ewa Augustynowicz-Kopeć,
prof. nadzw. Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc
dr hab. Katarzyna Dzierżanowska-Fangrat,
prof. nadzw. Instytutu „Pomnik-CZD”

godz. 12⁰⁰

lek. Bohdan Dźwigała *Analiza porodów po przebytych cięciu cesarskim*

promotor: prof. dr hab. Mirosław Wielgós
promotor pomocniczy: dr Katarzyna Kosińska-Kaczyńska
recenzenci: prof. dr hab. Agata Karowicz-Bilińska
prof. dr hab. Grzegorz Jakiel

godz. 13³⁰

lek. Krzysztof Mądry *Ocena nasilenia angiogenezy w szpiku kostnym oraz ocena wpływu angiogenezy na przebieg kliniczny u chorych na zespoły mielodysplastyczne*

promotor: prof. dr hab. Jadwiga Dwilewicz-Trojaczek
recenzenci: prof. dr hab. Bożena Mariańska
prof. dr hab. Kazimierz Sułek

godz. 14³⁰

lek. Hubert Heleniak *Odrębności immunofenotypu komórek blastycznych w zespołach mielodysplastycznych*

promotor: prof. dr hab. Jadwiga Dwilewicz-Trojaczek
promotor pomocniczy: dr Maria Król
recenzenci: dr hab. Beata Stella-Hołowicka
prof. dr hab. Kazimierz Sułek

9 maja 2013 roku

godz. 9⁰⁰

lek. Marcin Michałak *Morfologia blaszki miazdżycowej i reaktywność płytek krwi a okołozabiegowe uszkodzenie miokardium w trakcie zabiegów planowej angioplastyki wieńcowej*

promotor: prof. dr hab. Krzysztof J. Filipiak
promotor pomocniczy: dr Zenon Huczek
recenzenci: dr hab. Bronisław Bednarz
dr hab. Jarosław Gorący

godz. 10³⁰

mgr Elwira Milik *Wpływ zawału mięśnia sercowego i chronicznego stresu na ekspresję genów i białek receptorów AT1 angiotensyny i VI wazopresyny w mózgu, sercu i nerkach u szczurów Sprague Dawley*

promotor: prof. dr hab. Ewa Szczepańska-Sadowska
recenzenci: prof. dr hab. Barbara Zabłocka
prof. dr hab. Krzysztof J. Filipiak

godz. 12⁰⁰

lek. Jacek Borowski *Adaptacja językowa i kulturowa kwestionariuszy stosowanych w uroginekologii do oceny jakości życia kobiet z nietrzymaniem moczu*

promotor: prof. dr hab. Piotr Radziszewski
recenzenci: prof. dr hab. Włodzimierz Baranowski
dr hab. Marcin Matuszewski

godz. 13⁰⁰

lek. Paweł Pilch *Stężenie wolnego oraz całkowitego PSA, wolnego oraz całkowitego testosteronu, nawyki żywieniowe oraz styl życia pacjentów z rakiem stercza*

promotor: prof. dr hab. Piotr Radziszewski
recenzenci: prof. dr hab. Józef Matych
dr hab. Marcin Słojewski

godz. 14³⁰

mgr Sylwia Jarzynka *Analiza fenotypowa i genotypowa grzybów izolowanych z fungemii odcewnikowych*

promotor: dr hab. Ewa Swoboda-Kopeć
recenzenci: dr hab. Ewa Augustynowicz-Kopeć,
prof. nadzw. Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc
dr hab. Marianna Bąk

14 maja 2013 roku

godz. 9³⁰

lek. Magdalena Nowacka-Mazurek *Prątki niegruźlicze jako czynnik etiologiczny choroby płuc*

promotor: dr hab. Rafał Krenke
recenzenci: prof. dr hab. Urszula Demkow
prof. dr hab. Jan Kuś

godz. 10³⁰

lek. Katarzyna Białek-Gosk *Ocena wybranych wskaźników charakteryzujących astmę u kobiet w zależności od wieku i statusu hormonalnego*

promotor: dr hab. Rafał Krenke
recenzenci: prof. dr hab. Renata Jankowska
prof. dr hab. Tadeusz Plusa

godz. 12⁰⁰

lek. Iwona Gorczyca-Michta *Ocena zalecanej profilaktyki przeciwzakrzepowej u hospitalizowanych chorych z migotaniem przedsionków*

promotor: prof. dr hab. Beata Wożakowska-Kapłon
recenzenci: dr hab. Rafał Dąbrowski
dr hab. Jerzy Krzysztof Wranicz,
prof. nadzw. Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Obrony prac doktorskich

godz. 13⁰⁰

lek. Bartosz Puchalski *Ocena korelacji stężeń testosteronu i BNP z jakością życia seksualnego mężczyzn po zawale serca*

promotor: prof. dr hab. Krzysztof J. Filipiak
recenzenci: prof. dr hab. Zbigniew Lew-Starowicz
dr hab. Michał Plewka

16 maja 2013 roku

godz. 11⁰⁰

lek. Agnieszka Anysz-Grodzicka *Ocena skuteczności obrzowowania dyfuzyjnego w wykrywaniu i różnicowaniu zmian ogniskowych w wątrobie w porównaniu z innymi stosowanymi współcześnie technikami rezonansu magnetycznego*

promotor: dr hab. Andrzej Cieszanowski
recenzenci: dr hab. Elżbieta Jurkiewicz,
prof. nadzw. Instytutu „Pomnik-CZD”
dr hab. Agata Majos, prof. nadzw. Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

godz. 12⁰⁰

lek. Anna Stadnik *Zastosowanie cholangiografii rezonansu magnetycznego w ocenie powikłań żółciowych u pacjentów po przeszczepieniu wątroby*

promotor: dr hab. Andrzej Cieszanowski
recenzenci: dr hab. Monika Bekiesińska-Figatowska,
prof. nadzw. Instytutu Matki i Dziecka
dr hab. Izabela Herman-Sucharska

godz. 13³⁰

lek. Ewa Filipowicz *Leczenie nadczynności tarczycy małymi dawkami izotopu jodu 131 (¹³¹I) u chorych z przewlekłą niewydolnością nerek*

promotor: dr hab. Stanisław Niemczyk,
prof. nadzw. Wojskowego Instytutu Medycznego
recenzenci: prof. dr hab. Ewa Żukowska-Szczechowska
dr hab. Grzegorz Kamiński,
prof. nadzw. Wojskowego Instytutu Medycznego

godz. 14³⁰

lek. Magdalena Sowa *Analiza przydatności densytometrycznego rozpoznawania zwapnień w aorcie brzusznej w ocenie ryzyka zdarzeń sercowo-naczyniowych u chorych ze schyłkową niewydolnością nerek leczonych za pomocą dializ*

promotor: dr hab. Jerzy Przedlacki
recenzenci: prof. dr hab. Jolanta Małyszko
prof. dr hab. Witold Tomkowski

23 maja 2013 roku

godz. 11⁰⁰

lek. Piotr Żbikowski *Ocena wpływu radiosynowektomii 186RE na wybrane parametry kliniczne i ultrasonograficzne stawów kolanowych u dzieci z krwawieniami dostawowymi w przebiegu ciężkich postaci wrodzonych osoczowych zaburzeń hemostazy*

promotor: prof. dr hab. Michał Matysiak
recenzenci: prof. dr hab. Tomasz Urański
dr hab. Jerzy Windyga

godz. 12⁰⁰

mgr farm. Katarzyna Rawa *Częstość występowania uwarunkowań genetycznych zespołu Gilberta w populacji polskiej ze szczególnym uwzględnieniem chorych z wrodzonymi anemiami hemolitycznymi*

promotor: prof. dr hab. Michał Matysiak
promotor pomocniczy: dr Paweł Łaguna
recenzenci: prof. dr hab. Jerzy Bal
prof. dr hab. Wojciech Młynarski

godz. 13³⁰

lek. Zuzanna Raczkowska *Analiza występowania przetrwałego otworu owalnego z uwzględnieniem wybranych uwarunkowań genetycznych*

promotor: dr hab. Paweł Krajewski
recenzenci: prof. dr hab. Marek Grzybiak
dr hab. Mirosław Parafiniuk,
prof. nadzw. Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego

28 maja 2013 roku

godz. 13⁰⁰

lek. Natalia Mazanowska *Zakażenia genitalne wirusami brodawczaka ludzkiego o wysokim ryzyku onkogennym u kobiet leczonych nerkozastępczo*

promotor: dr hab. Bronisława Pietrzak
recenzenci: prof. dr hab. Anna Kwaśniewska
prof. dr hab. Jolanta Małyszko

WYDZIAŁ NAUKI O ZDROWIU

14 maja 2013 roku

godz. 13⁰⁰

lek. Karolina Krajewska (dziedzina nauk medycznych) *Aktywność fizyczna przed rozpoznaniem i jej wpływ na zachorowalność i przeżycie oraz na wybrane parametry oceniające jakość życia u kobiet z rakiem jajnika*

promotor: dr hab. n. med. Andrzej Deptała (WUM)
recenzenci: prof. dr hab. n. med. Anna Kwaśniewska (UM w Lublinie)
prof. dr hab. n. med. Grzegorz Jakiel (CMKP w Warszawie)

godz. 13⁴⁵

mgr Paulina Durka (dziedzina nauk o zdrowiu) *Wpływ bezobjawowej infekcji układu moczowego na przebieg ciąży i porodu oraz na stan zdrowia noworodka*

promotor: prof. dr hab. n. med. Jerzy Leibschang
recenzenci: prof. dr hab. n. med. Jan Oleszczuk (UM w Lublinie)
prof. dr hab. n. med. Grzegorz Jakiel (CMKP w Warszawie)